25րդ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 6947 10 ՆՈՅԵՄԲԵՐ 1908 ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ 29 ՇԷՎՎԱԼ 1326 23 Novembre 1908 25me année N. 6947

"ԱՐԵՒԵԼՔ"
ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ԳԱՐԵԳԻՆ ՊՕՅԱՃԵԱՆ
Կ. ՊՈԼԻՍ, ԳԱԼԱԹԻԱ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԸ

Կ. Պոլսոյ համար տարեկան	80 Ղ.ռ.
» » վեցամսեայ	45 »
Գաւառներու համար տարեկան	108 »
» » վեցամսեայ	60 »
Օտար երկիրներու համար տարեկան	25 Ֆր.
» » վեցամսեայ	20 »

Թղթատարի ծախքը մեր վրայ

ԱՐԵՒԵԼՔ

10 ՓԱՐԱ. ՕՐԱԹԵՐԹ ԱԶԳԱՅԻՆ, ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ 10 PARAS

آرەولك
ارمنجه یومی و سیاسی غزته
صاحب امتیازی قره‌کین بویاجیان
درعلیه غلطه

AREVEEK
JOURNAL ARMÉNIEN
Directeur-Propriétaire
KARÉKIN BOYADJIAN
Cons/ple, Galata

ԽՄԲԱԳՐԱՊԵՏ
ԵՐ. ՍՐՄԱՔԷՇԽԱՆԼԵԱՆ

ՀԱՅՐԵՆԻՔԸ ՎՏԱՆԳԻ ՄԷՋ

Ֆրանսական մեծ յեղափոխութեան ատենը երբ լսուէր թէ Հայրենիքը վտանգի մէջ է (La patrie est en danger), բոլոր Ֆրանսացիք մէկ մարդու պէս ոտք կ'ելլէին վտանգը վանելու համար։ Իսկ վտանգին գոյժը հասարակութեան կը հաղորդուէր քանի մը վայրկեանն անգամ մը թնդանօթ նետելով քաղաքներու մէջ, ամենէն կարեւոր հրապարակներէն։

Հիմակ ալ ճիշդ ատենն է ըսելու թէ Հայրենիքը վտանգի մէջ է։ Բայց պիտի հարցնէք թէ ի՞նչ վտանգ։ Դուրսէ՞ն, օտարներէ՞ն է վտանգը թէ ներսէն, ռեաքցիօնէրներէն։ Ո՛չ մէկէն, ոչ միւսէն։ Վտանգը քաղաքական ալ չէ։ Վտանգը սա է որ Թրքահայաստանի գրեթէ բովանդակ Հայութիւնը փճացման եզերքի մէջ է, —սուրո՞վ. ոչ. այլ սովով և անօթութեամբ։ Սկսեալ Կիլիկիայէն մինչեւ Մեծ ու Փոքր Հայոց ամենէն ծայրագոյն կէտերը, կամ աւելի բացայայտ ըսելով, Զէյթունէն մինչեւ Վան կը տիրէ այս պահուս կամ բացարձակ սով և կամ սովանման թանգութիւն մը, զոր աւելի անելի կը դարձնէ տնտեսական նիւթական կարօտութիւնը, վասն զի ամէն տեղ թէ՛ հաց չկայ և թէ դրամ չկայ, որով մերձաւորաբար 200 հազար քիլոմեթր ընդարձակ տարածութեան մը վրայ բնակող Հայոց մեծագոյն մասին մահուան վտանգը վերահաս կ'երեւայ այս ձմեռ, եթէ պէտք եղած օգնութիւնը չհասնի, ու շուտով չհասնի։

Ահա հասկցաք թէ ի՞նչ ըսել կ'ուզուի, երբ «Հայրենիքը վտանգի մէջ է» կ'ըսուի։ Եւ տեսէք դեռ թէ այդ վտանգը ո՛րքան կը սաստկանայ ու կը բազմանայ։ Մինչդեռ սովահար գաւառները, Վան, Մուշ, Պիթլիս, Սասուն, Տիարպէքիր, Մալաթիա, Տիվրիկ, Ակն, Չմշկածագ, Չարսանճագ, Տէրսիմ, Չընքուշ, Հաճըն, Զէյթուն են. են. սովու ճանկերէն կը տառապին, հաց կը խնդրեն, օգնութիւն կը մուրան, սահմանադրական այս շրջանիս մէջ ալ կառավարութիւնը կը չարունակէ իր տուրքերը հաւաքել ճիշդ այն կերպով որպէս հին ռէժիմին ատեն, կարծես ուրախ աչքով դիտելով տառապող ու սովամահ մեռնելու վտանգի տակ եղող Հայերուն չարչարանքը, զոր ինքն ալ իր կողմէն կ'աւելցնէ գրեթէ յետին օրապահիկի գինն ալ բլլալով ամենավերջին պատառն ալ ինքը յափշտակելով սովալլուկ հէք Հայուն դողկահար ձեռքէն։

Հայրենիքը Հայուն համար վտանգի մէջ չէ, ի՞նչ է, երբ այսքան խնդրանքներու, աղաչանքներու և թախանձանքներու, բողոքներու և դիմումներու հակառակ՝ սահմանադրական կառավարութիւնը սովահար գաւառներուն մէջ տուրք ժողվելը դէթ առժամապէս չդադրեցուց տակաւին։ Աշխարհի ո՞ր մասին մէջ այսքան անկարեկիր վարմունք կը ցուցուի ժողովրդեան մը հանդէպ որ անօթի ու մերկ մեռնելու տագնապին մէջ կը տառապի։ Փոխանակ տուրքը ժողվելը չարունակելու՝ պէտք չէ՞ր միթէ պետական ամբարները բանալ և ցորեն բաշխել ժողովրդեան։ Կամ պէտք չէ՞ր միթէ պետական կարեւոր նպաստներ յատկացնել սովահար գաւառներուն կառավարական գանձէն և կամ երկրագործական պանքայէն։ Հին ռէժիմի ատենը դէթ երբեմն երբեմն Սուլթանը մէյ մէկ գումար իր անձնական գանձէն նպաստ կը ղրկէր սովահար գաւառները, բայց հիմա այն ալ չկայ։ Իսկ կառավարութիւնը իր կողմէն բան մը չտալէ զատ, տուրք ժողվել կը չարունակէ։ Այսքան դառն պարագաներու մէջ եղող Հայութիւնը ի՞նչ կրնայ գոչել դառնագին՝ բաց ի «Հայրենիքը վտանգի մէջ է» աղաղակէն։

Այո՛, Հայրենիքը վտանգի մէջ է, տեսէք տակաւին դեռ ի՞նչ կերպով։ Թրքահայաստանի մեծագոյն մասին մէջ տիրող թշուառութիւնը կարեկցաբար նկատի չառնուելէն ու հարկ եղած պետական օգնութիւնը չըլլալէն զատ՝ Թուրք թերթերը սկսած են ուրանալ նոյն իսկ սովու և թշուառութեան գոյութիւնը, հերքելով մանաւանդ Զէյթունի սովը և ըսելով թէ լոկ երկու անիշխան գիւղեր են միայն որ աղքատ կը նեղուին, և անոնց ալ երկրագործական պանքայէն պէտք եղած փոխառութիւնը ընել որոշուած է փոխադարձ երաշխաւորութեամբ։ Թուրք թերթերու այս ուրացումները, թէ ներշնչուած ըլլան կառավարութենէ, թէ իրենց ինքնայօժար թելադրութենէ, կը համապատասխանեն ճիշդ այն արձանային անտարբերութեան և անկարեկիր ընթացքին՝ որով անյոյզ և անզգած կը դիտէին երբեմն Հայոց ջարդուիլը բռնապետութեան ձեռքով։ Ուստի տխո՜ւր, շատ տխո՜ւր տպաւորութիւն կը զգանք այս տաղտկալի անխղճահար վարմունքի մը վրայ զոր Թուրք թերթերը ցոյց կու տան Հայերու սովալլուկ վիճակին հանդէպ, ոչ միայն չխօսելով ձայնակցիլ հայ թերթերու նպաստի կոչերուն և գթութեան աղաղակներուն, ոչ միայն որ և է կերպով նպաստի ու համակրանքի չմասնակցելով կամ չձեռնարկելով, այլ և նոյն իսկ ուրանալով և հերքելով սովու գոյութիւնը, թշուառութեան և խեղճութեան իրականութիւնը ծանուցեալ դժբախտ գաւառներուն մէջ։ Այս անկարեկիր ընթացքը ուրիշ ի՞նչ կերպով կրնայ մեկնուիլ, կ'առարկէք. ո՞չ այսպէս առաւել կ'ուզեն որ հայերը այժմ ալ սովով և անօթութեամբ մեռնին, ինչպէս որ երբեմն հանդուրժեցին անոնց սուրով ջարդուելով մեռնելուն։ Եւ միթէ այդ միեւնոյն Թուրք մամուլը չէ՞ր որ «ասայիշ պէրքէմալ տըր» կ'ըսէր երբ գաւառներու մէջ գետի պէս հայ արիւնը կը հոսէր։ Ի՞նչ տարբերութիւն կայ այն ատենուան և հիմակուան հրատարակութիւններուն մէջ Թուրք մամուլին կողմէն, քանի որ կը համարձակի Զէյթունի սովը ուրանալ, վաղն ալ միւս գաւառներունը պիտի ուրանայ անշուշտ, և երկիրը բոլոր՝ դրախտի պէս երջանիկ է պիտի ըսէ։

Ուստի բոլոր ուժով պէտք է գոչել թէ Հայրենիքը վտանգի մէջ է, որովհետեւ այդ ուրացումները և հերքումները ճիշդ ծրագրուած մեթոտի մը կիրառութիւն կ'երեւան, մեթոտ մը՝ որ կը թուի պաշտօնապէս որոշուած ըլլալ, զի միեւնոյն եղանակով է որ Թուրք թերթերը պաշտօնական ու անպաշտօն հրատարակութիւններով կը հերքեն Հայաստանի մէջ այժմ իսկ գործուելու վրայ եղող հարստահարութիւնները, կեղեքումները և զեղծումները։ Ըսել է որ մասնաւոր հաճոյքով կը դիտեն անոնց չարունակութիւնը, որպէս զի ըստ կարելւոյն Հայերը աւելի աղքատանան, աւելի մաշուին, աւելի փճանան, ինչպէս կը ցանկար բռնակալութիւնն ալ։

Դարձեալ Հայրենիքը վտանգի մէջ է կը գոչենք, զի կը տեսնենք թէ հայաբնակ բոլոր գաւառներուն մէջ տակաւին հին ռէժիմն է որ նոյնութեամբ կը տիրէ. նոյն զեղծանող, նոյն հալածիչ, նոյն աշխարհաւեր պաշտօնեաներն են որ իրենց պաշտօնը ու ընթացքը կը չարունակեն. նոյն կեղեքիչ պէյերը, նոյն աշիրէթի պետերը և քիւրտ հրոսապետներն են որ անպատիժ ու անպատասխանատու իրենց արարքը կը գործեն կամ դիզած անհուն հարստութիւնները կը վայելեն, մինչ իրենց աչքին տակ անօթի կը մեռնին այն Հայերը, որ անոնցմէ անիրաւաբար բռնած կողոպուտներով հարստացեր ու յղփացեր են իրենք, իսկ երբ այս ամենուն դէմ կը բողոքուի, պաշտօնական եղանակով դիմում կ'ըլլայ և կ'աղաչուի որ վերջ մը տրուի անոնց, կառավարութիւնը անլսող կը մնայ և խուլ կը ձեւանայ։ Ո՛չ ապաքէն մտածել կու տայ առաւել մեզի՝ թէ ներքին, մասնաւոր դիտում կայ կարեւորութիւն չտալու այդ բողոքներուն և անպատիժ ձգելու զեղծարար պաշտօնէութիւնը ու հարստահարող քրդութիւնը, որպէս զի հին ռէժիմին սկսած հայաջինջ քաղաքականութիւնը չարունակուի նաեւ այսուհետեւ անզգալ և անդադար։ Ի տես այսքան խարդախութեան և անիրաւութեան՝ չե՞ս պոռար, չե՞ս կանչեր միթէ «Հայութիւնը վտանգի մէջ է»։

Եթէ Ֆրանսացիները թնդանօթի պարբերական գոռումներով կը ծանուցանէին հասարակութեան իրենց հայրենիքի վտանգը, որպէս զի ամէն մարդ արթուն հսկէր և ձեռքէն եկածն ընէր անոր առաջքն առնելու համար, մեզի ալ լրագրական էջերն են որ կը ծառայեն իբրեւ թնդանօթի ծանուցում՝ յիշեցնելու և կրկնելու թէ գիտցէք և աղէկ գիտցէք որ բոլոր այս դառն երեւոյթները կը ցուցնեն թէ Հայութիւնը մեծ տագնապ մը կ'անցընէ այս միջոցներս բովանդակ Թուրքիոյ մէջ, հետեւաբար Հայրենիքը վտանգի մէջ է Հայութեանը համար։ Ուստի ուշադրութիւն և արթուն հսկողութիւն պէտք է որոնց կողմէ որ անկ է։

Մ. ՆԱԹԱՆԵԱՆ

ԽՕՍՈՒԸՆՏՈՒԿ

Պարոն Ռուզվէլթ՝... լրագրող։

Այս լուրը առնելէս ի վեր սիրամարգերու յատուկ սանքալ մը եկաւ վրաս և տեղ մը չեմ կրնար կոր սղմիլ։

Պզտի՞կ բան է՝ կը կարծէք, երազել թէ օր մը մեր նմանի մը կրնայ ստանալ Նիւ-Եորքէն, որուն մէջ «ահռելի պաշտօնակից» մտերմական ածականը ինծի տալու չի քաշուի Միացեալ Նահանգներու անկեալ Նախագահը։

Հրապարակագրութեան պատւոյ ուրիշն, կարծուածին չափ արհամարհելիք վիճակ մը չէ, քանի որ Նոր Աշխարհի ամենէն մեծ ատենակալը — հոգ չէ թէ dégommé եղած ըլլայ այս պահուս— Զանզիպարի և Թարթուսի մէջ կատարելիք որսորդութեանցը վերադարձին, խմբագրական պաշտօն մը պիտի ստանձնէ Աուրլուք օրաթերթին մէջ, հարիւր յիսուն հազար ֆրանք տարեկանով։

Միայն տարեկանը կայ որ կրնայ քիչ մը գէշ հնչել ականջի։

Մենք ալ, հարիւր յիսուն հազար ֆրանք ալ...

Մեզի պէս ան ալ կազէթաճի, բայց վաստակներուս մէջ քիչ մը տարբերութիւն կայ եղեր։

Չէ՞ մի որ հակառակ տարեկանի այս տարբերութեան, ան ալ օրականը կը հանէ կոր, մենք ալ։

Թէօտոր Ռուզվէլթի պէս չպիտի կրնայ ապրիլ եղեր... Սրբիկ Մուսահեաճեան։

Ցանցա՞նք է թէ այս վերջինը նուազ սուղի կը նստեցնէ կոր կեանքը։

Եթէ Ռուզվէլթ շատ կը վաստկի, Մուսահեաճեանն ալ քիչ կը խարճէ։

Մէկ հաշիւի կուգայ երկուքն ալ։

Որովհետեւ Սառա Պէրնար միլիոններ կը շահի, այդ բանը կրնա՞յ արգիլել որ ինքզինքը արուեստագէտ չդաւանի... Ֆիւչիկ Ամալեան։

Հարիւր հազար և քանի մը ֆրանքի տարբերութեամբ Ռուզվէլթն ալ լրագրող է, ծառանիդ ալ։ Ասոր բանալիք չկայ։

Ամէն բաղդատութիւն մէկ կողմ, ակներեւ կը տեսնուի թէ լրագրութիւնը շատ կը բարձրանայ կոր նախագահին անկումով։

Արդէն աշխարհք սանդուղ է։ Մէկուն դժբաղդութիւնը պէտք է որ ուրիշին երջանկութեան ծառայէ։ Իրեն ո՞վ ըսաւ որ Սպիտակ Տունը թողու և տպագրութեան սեւ աշխարհին մէջ մտնէ։

Անշուշտ աղէկ բան ըլլալու չէ կառավարութեան մը գլուխը գտնուիլը և երկրի մը վեհապետը ըլլալը։

Բայց լրագրութիւնն ալ իր անուշ կողմերը ունի, քանի որ առիթ միջոցը կը հայթայթէ մեզի ուղղելու ուրիշներուն gesteերը, խրատներ տալու անոնց և ուզածնուս պէս խաղցնելու զիրենք։

Եւ ո՞վ ըսաւ թէ մենք՝ լրագրողներս երջանկութիւն չենք կրնար տալ մեր շուրջը և ուրիշներու երանութեան պատճառ չենք կրնար ըլլալ։

Իր նախագահութեան օրով, Ռուզվէլթ չկրցաւ ընել ինչ որ կրնայ կոր ընել այսօր... Բասիմ իբրեւ խմբագիր։

Լաւագոյն նախագահներուն, նստած տեղը վեց հարիւր հազար ֆրանք վաստկցուցած չէ իր... մուշթէրիներուն։

Le journalisme mène à tout à condition... d'y rester.

Որքա՜ն իրաւ է ասիկա։

Բայց մարդս խմբագիր ըլլալէն առաջ, Պոլսոյ մէջ խմբագիր ըլլալու է։

Գոնէ լրագրութեան տեսակէտով մենք Ամերիկայէն շատ բարձր ենք։

Հա՛մ Ռուզվէլթի պէս մէկը լրագիր հանելու համար հազիւ կրնայ կոր տարին հարիւր յիսուն հազար ֆրանք առնել։

Հոս տեղ լրագիր հանողներ կան որ իրենք բան մը չառնելէն առաջ, երկու տարին անգամ մը վեց հարիւր հազար ֆրանք կուտան կոր ուրիշներուն։

Այս հաշիւը ձեր քովը չի կայ, պարապ տեղը երգում մի՛ հանէք։

Ե. ԱԼՓԻԱՐ

ՎԱՂՈՒԱՆ ԹԻՒՈՎ

ՅԻՇԱՏԱԿՆԵՐ

(ԱՐՓԻԱՐ ԱՐՓԻԱՐԵԱՆ)

Յ. ԳՈՒՐԳԷՆԻ

ԱՄԲԱՍՏԱՆԱԳԻՐ

Ազնուաշուք Ատենապետ Էֆ.
Ազգ. Երեսփ. Պատկ. Ընդհ. Ժողովոյ

Նկատելով որ, նախորդ Պատրիարք Մաղաքիա արք. Օրմանեան՝ իր 12 տարուան պաշտօնավարութիւնը արդարացնել կը ջանայ և հակառակ իրողութեան կը յայտարարէ թէ յօժար կամօք հրաժարած է, և այս՝ իր 3 հոկտ. 1908 թուակիր պաշտօնագրով, որ Ժողովոյդ ատենին եկած ու վիճաբանութեան ալ դրուած է, Դ. Նիստին, կը հարկադրուիմ գրաւորապէս ամփոփել ամբաստանութիւններս, զորս Ժողովոյդ ուշադրութեանը յանձնած էի նոյն նիստին։

1. Կ'ամբաստանեմ նախորդ Պատրիարքը, Ազգ. Սահմանադրութեան 4րդ յօդուածին տրամադրութեամբ, նոյն Սահմանադրութեան անթերի գործադրութեան հսկելու ուխտ ըրած ըլլալուն հակառակ, կէտառկէտ չհետեւելով այդ պարտականութեան, իր երդումը դրժած ըլլալուն համար։

2. Կ'ամբաստանեմ, արտաքին ձեւերու մէջ յարգել ձեւացնելով հանդերձ 8րդ յօդուածին տրամադրութիւնը, իսկապէս անոր հակառակ գործած, և ինքնագլուխ գործելու իր ծանօթ հակումովը՝ նոյն յօդուածին վերջին պարբերութիւնը անհարկի ի գործ դրած ըլլալուն համար։

3. Կ'ամբաստանեմ բազում անօրինութիւններ ընելով, և երեւոյթները փրկելու համար օրինաւորութիւն ձեւացնելով, 11րդ յօդուածին զօրութեամբ իր պաշտօնին յատկացուած իրաւունքը չարաչար գործած ըլլալուն համար։

4. Կ'ամբաստանեմ, 10 12 տարիներ միեւնոյն ազգ. վարչութեան հետ գործակցելով 26րդ և 38րդ յօդուածներուն հակառակ գործած ըլլալուն համար, առանց ի նկատ առնելու թէ՝ Վարչութեան անդամները երկու տարի միայն կրնան պաշտօնի վրայ մնալ և նոյն իսկ անմիջապէս վերընտրելի ալ չեն։

5. Կ'ամբաստանեմ, Ազգ. Սահմանադրութեան 27րդ և 40րդ յօդուածներուն տրամադրութեանց՝ բնաւ կարեւորութիւն չտուած ըլլալուն համար, որոնցմով պարտաւոր էր նոր ընտրութիւն կատարել, օրինական թիւը լրացնելու համար, երբ վարչութեան իւրաքանչիւր ժողովէն առնուազն երեք անդամ պակաս ըլլար ո՛ր և է պատճառաւ, և մինչեւ այդ ընտրութիւնը, Ժողովոյ մեծամասնութեան հիմը պիտի կազմէր, նոյն ժողովին ամբողջութեան թիւը։

6. Կ'ամբաստանեմ, յաճախակի 4—5 հոգիով ժողովներ կազմելով, և որոշումներ քուէարկել տալով, և այդ որոշումներն իբրեւ օրինաւոր անօրինութիւններ գործադրելով՝ 86րդ, 30րդ, 87րդ և 88րդ յօդուածներով հաստատուած օրինական սկզբունքներուն դէմ գործած ըլլալուն համար։

7. Կ'ամբաստանեմ, Թալլատրած նոյն իսկ քաջալերած ըլլալուն համար քաղաքական ժողովը՝ առանց Տեսուչ Խորհուրդներու խորհուրդին դիմելու, ինչ ինչ կարեւոր խնդիրներու մէջ, ինքնագլուխ որոշումներ տալու, և փութով զանոնք գործադրելուն համար։ Ազգ. Վարչութեան տուած ըլլալուն համար, ապօրինի կերպով այն ձեռնհասութիւնը, որ ազգ. ընդհ. ժողովին կը պատկանէր առանձինն, որով ամենակալ ըրած ըլլալուն համար իրաւասութեան սահմանը, նոյնիսկ կենսական խնդիրներ կարգադրելու հարկին տակ։ Եւ այդ կերպով 42րդ, 43րդ յօդուածներուն տրամադրութեանց հակառակ գործած ըլլալուն համար։ Օրինակ Կիլիկիոյ գործերը։

8. Կ'ամբաստանեմ, Տեսուչ Խորհուրդներէն՝ «Վանօրէից Խորհուրդ»ը, «Ելեւմտից Հոգաբարձութիւնն», «48րդ, 49րդ, 50րդ յօդուածներուն հակառակ, խափանած ու չկազմած և անոնց պաշտօնը Քաղաքական Ժողովին, կամ ապօրինի Յանձնաժողովներու յանձնած ու անոնց անօրինութիւնները գործադրած ըլլալուն համար։

9. Պոլսոյ մէջ շատ թաղեր տարիներով, առժամանակեայ Թաղ. Խորհուրդներ, իսկ գաւառներու շատերուն մէջ, տեղապահներ կարգելով և միշտ ընտրութենէ խուսափելով, 35րդ և 97րդ յօդուածներուն տրամադրութեանց դէմ գործած ըլլալուն համար, կ'ամբաստանեմ։

10. Կ'ամբաստանեմ, Ազգ. Ժողովին գումարման արտօնութիւնն զլացուելուն դէմ, յանուն ազգին ըստ օրինի պայքար չմղելուն և ի նկատ չառնել ուզելուն համար թէ՝ ըստ 61րդ յօդուածի, այդ ժողովոյ տարեկան նստաշրջանները՝ յատուկ արտօնութեան կարօտ չէին։

11. Կ'ամբաստանեմ, պաշտօնավարութիւնը լրացած 52 ազգ. երեսփոխաններու հրաւէր գրելով, 1906 յուլիս 25ին, անոնցմէ միայն 25 հոգիի ներկայութեամբ գաղտագողի և ապօրինի կերպով, ազգ. վարչութիւն մը կազմած ու ձեւացուցած ու մեծ մասամբ նախորդ անդամները վերընտրել տուած ըլլալուն համար։

12. Կ'ամբաստանեմ միեւնոյն անձնաւորութիւնները թէ՝ իբրեւ Քաղաքական Ժողովոյ և թէ՛ տեսուչ խորհուրդներու անդամութեան կոչելով միանգամայն, համարատուութիւնն ու համարառուութիւնը նոյն անձերու վրայ մարմնացուցած, և ամէն գործ իր ձեռքերուն մէջ կեդրոնացուցած ըլլալուն համար։

Օրինակ, Ա. բարեյիշատակ Խոճեայեանի ծանօթ կտակին ապօրինաբար և ապօրինի կերպով կարգադրութիւնը, Բ. Սըլահտար-Թօզաթլեան հակայանքին՝ մանաւանդ ծապատ գործին, նոյնպէս ազգավնաս ու ապօրինի ձեռնարկը։ Գ. Հռչակաւոր ու Հայաստանեայց Ս. Եկեղեցւոյ լիովին հակառակ, ամուսնալուծման հրահանգին ապօրինի կերպով, առանց Կրօնական Ժողովոյ վիճաբանութեան՝ հրատարակումը, որոնք առանձինն լրջօրէն ուսումնասիրութեան կարօտ են։

13. Կ'ամբաստանեմ, 82446 օսմ. ոսկւոյ նպաստին հաշիւը՝ հակառակ օրինաց իր ձեռաց մէջ կեդրոնացուցած, այդ գործառնութիւններն ինք վարած, դրամներն ուղղակի ինք գանձած ու վճարած, հաշիւները, տոմարները, չէքերը, դրամները իր քով պահած ըլլալուն համար. այդ հաշիւները մանրազնին քննութեան կարօտ են։

14. Կ'ամբաստանեմ, Լա Հէյի համաժողովին մօտ իր ըրած ծանօթ անհարկի դիմումին համար, ինքնաբերաբա՞ր թէ Ազգ. Վարչութեան որոշմամբ, պարագայ մը որ մութ է, բայց անկարեւոր, քանի որ այդ ձեռնհասութիւնը կը պատկանէր միմիայն Ազգ. Ընդհ. Ժողովոյ. եթէ գոյութիւն չունէր ան, իրեն կը մնար լռել ու յայտարարել որ, ո՛չ ինք և ոչ ալ Ազգ. Վարչութիւնը ձեռնհաս չէին, եթէ

"ԱՐԵՒԵԼՔ"Ի ԹԵՐԹՕՆԸ

ՐԱՖՖԻ

ՍԱՄՈՒԷԼ

ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՎԷՊ

(57)

ՃԱՆԱՊԱՐՀՆԵՐԸ ԲԱԺԱՆՎՈՒՄ ԵՆ

Ե.

ՍԱՐՍԱՓԵԼԻ ԳԻՇԵՐՈՒԱՅ ԱՌԱՒՕՏԸ

Սկսեցին փորել պարսպի հիմքը։ Կրակը միայն կարող էր ազատել բերդը այդ վիթխարի թշնամուց։ Վերեւից սկսեցին հրային գնդակներ նետել։ Նա ոչինչ չէր զգում։ Նրա տախտակամածը պատած էր թանձր թաղիքներով, որ թրջուած էին ջրով։ Հրային գնդակները ընկնում էին նրա վրայ, թշշում էին, և իսկոյն հանգչում էին, թողնելով օդի մէջ անախորժ խանձահոտութիւն։

Հրէշի ներքոյ պատսպարուած մարդիկը շարունակում էին եռանդով փորել պարսպի հաստահիմն ստորոտը։ Արդէն բացուել էր մի մեծ ծակ, բայց ծակի առաջը փակում էր պարսպի ետեւի ապառաժը։ Երկար բրիչներն ու մուրճերը մաքառում էին այդ ժայռի հետ, բայց արդիւնաւոր հետեւանքի չէին հասնում։ Մտածեցին բարձրացնել քանդակի լայնութիւնը դէպի վեր, գուցէ կարելի լինէր ազատուել ապառաժից։

Այդ գործողութեան միջոցին, վերեւից նայում էր Մամիկոնեան իշխանը։ Նրա սառն դէմքը արտայայտում էր և՛ տխրութիւն և՛ ծիծաղ։ «Յիմարնե՛ր, —մտածում էր նա,— ինչ պիտի շահէք, եթէ խորտակելու լինէք այդ պարիսպը»... Եւ, իրաւ, ոչինչ չի պիտի շահէին, որովհետեւ տիրելով այդ պարսպին, նրանից առջեւ դուրս կը գար երկրորդը, երրորդը... որոնք կարգ—կարգ և աստիճան առ աստիճան բարձրանում էին միմեանց ետեւից, որքան բարձրանում էր քարաբլուրը, որի գագաթին կանգնած էր հզօր միջնաբերդը։

Բայց իշխանին տանջում էր այն միտքը, թէ լեռնականները այդ պատրաստութիւնները չէին կարող ունենալ. անտարակոյս, նրանք վեր էին առել քաղաքից. ուրեմն, նրանք կատարելապէս տիրապետել էին քաղաքին։ Ի՞նչ եղաւ Մերուժանը, ի՞նչ եղան պարսիկ զօրքերը, որ պահպանում էին քաղաքը։ —Այդ հարցը սաստիկ վրդովեցնում էր նրան։ Մերուժանին կորցնելով, նա իսպառ կորած և սպանուած էր համարում այն գաղափարը, որը իր համար այնքան մեծ նշանակութիւն ունէր, և որի իրագործման համար՝ նա զոհել էր ամէն ինչ...

Ոչ սակաւ խռովութեան մէջ էր գտնըւում և պարսիկ բերդապահ զօրքը։ Նրանք պարզ տեսնում էին, որ քաղաքը գրաւուած էր, իսկ իրանք մնացել էին քարի գլխին, պաշարուած անթիւ թշնամիներով։ Նրանց գլխաւորը մօտեցաւ իշխանին և շնչասպառ ձայնով ասաց.

—Տագնապը մե՛ծ է, տէր իմ։

—Տեսնում եմ։

—Պէտք է անձնատուր լինել, տէ՛ր իմ։

—Երբե՛ք։

Մի քանի բոպէից յետոյ ներս կը խուժէ վայրենի բազմութիւնը։

—Անկարելի է։ Դու, ուրեմն, այդ բերդը չես ճանաչում։

—Եթէ բերդի ամրութիւնը կարողանայ պաշտպանել մեզ դրսի թշնամուց, յետոյ ինչով կարող ենք պաշտպանուել մենք ներսի թշնամու դէմ—քաղցի և ծարաւի։ Նրանք, պաշարման մէջ պահելով մեզ, բոլորիս սովամահ կանեն։

—Աւելի լաւ։—Կը մեռնէք և կազատուէք...

—Ինչու ի զուր տեղը մեռնել։

—Որ չարատաւորուի Արքայից Արքայի դրօշի փառքը։ Որ չասեն, թէ պարսիկ զինուորը երկչոտ է։

Սպան լռեց, և գլուխ տալով հեռացաւ։

«Անպիտաննե՛ր, — ասաց նրա ետեւից զայրացած իշխանը, — դուք քաջ էք այն ժամանակ միայն, երբ թշնամին ձեր առջեւից փախչում է»...

Միեւնոյնը պատահեց ներքեւում, քաղաքի մէջ։ Երբ լեռնականները, խորտակելով քաղաքի դռները, ներս մտան, այդ ժամանակ պարսիկները բոլորովին վհատութեան մէջ ընկան։ Մերուժանի բոլոր ջանքերը քաջալերելու նրանց— մնացին ապարդիւն։ Մի յուսահատական ընդդիմադրութիւնից յետոյ, պարսիկների մի մասը անձնատուր եղաւ, իսկ մնացածները, քաղաքի միւս դռներից դուրս գալով, փախան։

Մերուժանը մնաց միայնակ, լքուած իւր քաղաքացիներից, և լքուած պարսիկներից, որոնց վրայ մեծ յոյսեր ունէր։ Նա վերջին անգամ իւր վշտալի հայացքը դարձրեց դէպի մոխիր դարձած քաղաքը, ուր ապրել էին, ուր իշխել էին նրա նախնիքը, և, օգուտ քաղելով ընդհանուր խառնակութիւնից, իւր թիկնապահների փոքրիկ խմբով, դուրս եկաւ քաղաքից, և անյայտացաւ վաղորդեան մթութեան մէջ...

Իսկ այժմ վաղորդեան մթութիւնը բոլորովին չքացել էր, տեղի տալով նախաարեւեան անորոշ լուսաւորութեան։ Արշալոյսը սկսել էր շառագունել, ներկելով հորիզոնը ոսկերանգ ծիրանիներով։ Շատ չանցաւ, արեւի առաջին արփիածագոյն ճառագայթները հանդիպեցան մի արիւնոտ գործի...

Առաջին պարսպի քանդակը այն աստիճան լայնացել էր, որ լեռնականները ներս էին մտել և այժմ սկսել էին փորել երկրորդ պարսպի ստորոտը։ Հրէշը մնացել էր դրսում, նա իւր վիթխարի մարմնով այդ բացուած քանդակից անցնել չէր կարող։ Միջնաբերդից համարեա ընդդիմադրութիւն չէին գործում։ Պարսիկները այժմ իրանց փրկութիւնը միայն անձնատուր լինելու մէջ էին գտնում, թէեւ պաշտպանուելու ամէն միջոցներ ունէին։ Մամիկոնեան իշխանը, վաղուց հասկացած լինելով այն ճշմարտութիւնը, թէ վտանգի ժամանակ պարսիկ զինուորի վրայ յոյս չէ կարելի դնել, —նրանց թողել էր իրանց կամքին։

Միւս կողմից «քարագնացները» մեծ յառաջդիմութիւն էին գործել։ Նրանցից մէկը արդէն մագլցելով հասել էր մինչեւ բերդի մուտքը, և իւր դաշոյնի ծայրը ցցել էր երկաթապատ դռան վրայ։

—Բացա՛րէք —աղաղակում էր նա,— եթէ չէք ցանկանում, որ իմ հազարաւոր ընկերների դաշոյնները այսպէս ցցուին ձեր սրտում։

Դռները բացուեցան։ Վերեւում բարձրացրին անձնատուր լինելու նշանը։ Իսկ ներքեւում տիրեց ընդհանուր ցնծութիւն բոլոր լեռնականների մէջ։

Այժմ Ուշտունեաց նահապետը, շրջապատուած իւր ասպետներով, հանդիսաւոր կերպով մօտեցաւ բերդի ստորոտին։ Նոյն միջոցին վերեւից ցած իջաւ բերդապահների պարսիկ գլխաւորը և, առաջարկելով նրան բերդի բանալիները, ասաց.

—Յաղթուած Մերուժանի բերդը յանձնում եմ յաղթողների ամենափառաւորեալին։ Ընդունի՛ր այդ բանալիները, Ուշտունեաց տէ՛ր։ Այժմ թէ՛ նուաստիս, թէ՛ իմ հրամանի ներքոյ գտնուած բերդապահների գլուխները խոնարհվում են ձեր սրերի և ձեր մեծահոգութեան առջեւ։

Լսելի եղան յաղթական ընդհանուր աղաղակներ, որ կրկնուեցան մի քանի անգամ։

Ուշտունեաց նահապետը ընդունեց բանալիները պատասխանելով.

—Ձեր գլուխները ազատուած կը լինեն մեր սրերից, և թէ դու, և թէ քո հրամանի ներքոյ գտնուած բերդապահները կը վայելէք իմ կատարեալ մեծահոգութիւնը, եթէ ցոյց կը տաք, թէ ո՛ր տեղ է պահուած Ուշտունեաց Տիկինը։

—Իսկոյն ցոյց կը տամ... միջնաբերդի բարձրութիւնից լսելի եղաւ մի ձայն, որ խլացաւ ընդհանուր աղաղակների մէջ։

Դա Վահան Մամիկոնեանի ձայնն էր։ Դեռ միայնակ կանգնած էր նա վերեւում, և լի դառնութեամբ դիտում էր, թէ ի՛նչ է կատարվում ներքեւում։ Երբ նկատեց բանալիների յանձնումը, այնուհետեւ ամէն յոյս կորած համարելով, նա դարձաւ դէպի իւր մարդիկը և մի ինչ որ խորհրդաւոր նշան տուեց, և ինքը հեռացաւ...

Այդ միջոցին Միջնաբերդի արեւմտեան կողմի աշտարակներից մէկի բարձրութիւնից ցած ընկաւ մի սպիտակ մարմին, որ ձիւնի պէս փայլում էր արեւի առաջին ճառագայթների առջեւ։ Ամէնքը նայեցին նրա վրայ և սարսափեցան...

(Շարունակելի)

երբեք ճնշում մը բանեցուցած էր այս մասին հին ռէժիմը:

15. Կ'ամբաստանեմ, Սասունի երկրորդ ջարդին վերաբերեալ պաշտօնական տեղեկագիրները անյայտացուցած, և Աղթամարայ ծանօթ դէպքին առթիւ լռութիւն պահած, ու այս եւ նմանօրինակ պարագաներուն, ազդուօրէն չէ բողոքած և ընդհակառակը զանազան անհատական խնդրոց առթիւ դաւաճանական ոգւով թագրիրներ մատուցած ըլլալուն համար. օրինակ՝ Յակոբ փաշայի ժառանգութեան խնդրին առթիւ, Տէրունեանի մասին տուած թագրիրը, որ մասնաւոր ուսումնասիրութեան արժանի է:

16. Կ'ամբաստանեմ, իր 12 տարուան պաշտօնավարութեան միջոցին, բռնակալութեան ռէժիմին մեծամեծ պարագլուխներուն գիտակցաբար գործիք եղած, միմիայն անոնց համակրութիւնը վայելելու, ու ատոր շնորհիւ մի՛շտ պատրիարք մնալու նպատակաւ, բողոքելու տեղ լռած, իրեն ու իրեններուն՝ չքանչան, պարգեւ, աստիճան ու պաշտօն մուրալով, ի փոխարէն՝ կեղեքուածներուն հալածուողներուն շահերը շատ անգամ անտեսած ու ոտնակոխ ըրած, և Ազգ. Պատրիարքարանը լրտեսութեան բոյն դարձուցած և հոն գնող թշուառ ազգայիններուն յայտնապէս շահագործութեան տեղի տուած ըլլալուն համար:

17. Կ'ամբաստանեմ, ժամանակին՝ պաշտօնէ չհրաժարած և մէկ քանի անգամներ ձեւի համար հրաժարական տալով, տունը քաշուելով, մէկ կողմէն՝ իր պաշտօնը տունը շարունակած, միւս կողմէ գաղտագողի թախանձելով, այդ հրաժարականին մերժուելուն կամ ետ դարձուելուն աշխատած և յաջողած, ու այդ կերպով ալ ազգին պատուովը խաղցած, և վերջապէս ժողովուրդին՝ արդար պահանջումով, պաշտօնէ դադրած ըլլալուն հակառակ, «յօժար կամօք հրաժարած» ըլլալը յայտարարելու յանդգնած ըլլալուն համար:

Եզրակացութիւն. Օրմանեան Արքեպիսկոպոս՝ 29 հոկտ. 1879ին հռովմէականութենէ դարձած է և առանց որդիւնաւոր ծառայութիւն մը մատուցած ըլլալու, բարձրացած է պատրիարքական Աթոռը: Վերոյիշեալ ամբաստանութեանց տակ գտնուող պաշտօնավարութեան մը, ըստ վաղեմի սովորութեան պարսաւանաց քուէի կ'արժանանայ. ամբաստանեալը պաշտօնանկ կ'ըլլայ եթէ պաշտօնի վրայ ըլլայ. յետ քննութեան կը դատապարտուի ո՛չ մէկ պաշտօնի մէջ չգործածուելու, և ի հարկին փիլոնազրկութեան ու մինչեւ անգամ կարգալուծութեան:

Ուստի կը խնդրեմ Պատկ. Ժողովէդ, որ բարեհաճի ըստ տրամադրութեան Ազգ. Սահմանադրութեան 6րդ յօդուածի, կարգել քննիչ յանձնաժողով մը և պաշտօն տալ անոր՝ վերոյիշեալ ու յարակից ամբաստանութիւնները քննելու և իր տեղեկագիրը բերելու ժողովիդ, առանց յապաղումի, զարժանն տնօրինելու համար:

Եւ մնամ խորին յարգանօք

Ազգ. Երեսփոխան
Ա. Յ. ԳԱՍՊԱՐԵԱՆ
Ի Կ. Պոլիս, 31 հոկտ. 1908

Կատարելապէս համամիտ լինելով, կը ձայնակցինք վերոյիշեալ ամբաստանութեանց ու խնդրանքին, որոյ վասն կը ստորագրենք.

Ազգային Երեսփոխանք
ՀԱՅԿԱԶՆ ՊԷԿԵԱՆ Մ. ՄՍԵՐԵԱՆ
Ա. ՍԱՐՐԱՖԵԱՆ ՏՕՔ. Յ. ՏԱՏՈՒՐԵԱՆ
Ղ. Ե. ՋԸՊԼԱՂԵԱՆ

ՀԱՅ ՍԱՀՄ. ՌԱՄԿԱՎԱՐ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

ԿԱԶՄՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԱՇԽԱՐՀԱՅԵԱՑՔ

Այս տեսութեամբ, հայութիւնը կը ներկայանայ Թուրքիոյ մէջ՝ երկու որոշ հանգամանքով.—իբրեւ օսմանեան քաղաքացիութիւն և իբրեւ հայ ազգայնութիւն: Այս երկու հանգամանքները պէտք է միասին գոյութիւն ունենան, առանց իրարու հետ շփոթուելու, առանց իրար հակասելու:

Հարկ չկայ ըսել թէ ազգային անհատականութեան պահպանման և զարգացման պահանջը երբեք ազգայնամոլ և այլամերժ ինքնասիրութիւն մը չէ և ո՛չ ալ իբր անջատողական ձգտում պէտք է մեկնուի. այլ նոյն ազգային ինքնագիտակցութեան և զարգացման իրաւունքները պէտք է վայելեն անխտիր և հաւասարապէս Թուրքիոյ բաղկացուցիչ բոլոր մեծ և փոքր ազգութիւնները և առանց բոլորին լայնախոհ համերաշխութեամբը և ազատամիտ եղբայրակցութեամբն է որ կարելի պիտի ըլլայ իւրաքանչիւրին առանձին և ազատ զարգացումը, որ ամէնէն ապահով միջոցն է ընդհանուրին զարգացմանը և երկրին ընդհանուր բարգաւաճմանը:

Այս սկզբունքներով է որ Կուսակցութիւնս կը կանգնի ջատագով՝ ազգային իրաւունքներու պաշտպանման եւ զուտ վարչական ապակեդրոնացման դրութեան:

Հայ Սահմանադրական - Ռամկավար կուսակցութիւնը, ձգտելով առնել ազգային կուսակցութեան մը նկարագիրը և հանդիսանալ Հայ ժողովուրդի ազգային քաղաքականութեան արտայայտիչը, իր մշտական ջանքը պիտի ըլլայ համերաշխութիւն գոյացնել Հայ ազգին բոլոր դասակարգերուն մէջ, և կարելիութեան սահմանին մէջ ներդաշնակել անոնց շահերը: Առանց այդպիսի ազգային համերաշխութեան մը՝ դժուար պիտի ըլլար ապահովել մեր ազգային շահերու պաշտպանութիւնը և անպայմանօրէն պիտի դանդաղէր մեր [illegible] յառաջդիմութեան գործը: Կուսակցութեանս դրօշին տակ, պարտաճանաչ Հայ հարուստը, ժըրաջան Հայ աշխատաւորը և գիտակից Հայ մտաւորականը՝ ազգային ընդհանուր շահերու անձնուէր կամաւորութեամբ մը՝ ձեռք ձեռքի տուած պիտի քալեն դէպի ընդհանուր նպատակը. — և մենք ո՛չ միայն կը հաւատանք այսպիսի երեւոյթի մը կարելիութեանը այս պատմական ճշդորոշիչ վայրկեանին մէջ, այլ և վստահ ենք որ ազգային այդ համերաշխ գործակցութիւնը կրնան շարունակել դեռ ամբողջ սերունդներ, շնորհիւ մեր ժողովուրդի ընդոծին ռամկավարական խառնուածքին և մեր ազգային-կրօնական հաստատութեանց մէջ արդէն տիրող ռամկավարական ոգիին:

Տնտեսականին մէջ, կուսակցութիւնը պիտի ջանայ աստիճանաբար ձեռք բերել այն ամէն բարենորոգումները, որոնք կը նպաստեն աշխատաւոր դասակարգին և գիւղացիութեան նիւթական վիճակին բարւոքմանը, առանց սակայն դժուարացնելու դրամագլուխի մուտքը և արդիւնագործութեան զարգացումը մեր երկրին մէջ, ինչ որ անհրաժեշտ է նոյն իսկ աշխատաւոր ժողովուրդի շահերուն տեսակէտով:

Արդարեւ, օսմանեան երկիրներու արդիւնաբերական զարգացման արդի վիճակը հեռու է ընկերվարական սկզբունքներու կիրառութեան կռուան ընծայելէ: Այս հանգամանքներուն մէջ, օսմանեան ժողովուրդին բարօրութեան ձգտող բոլոր ձեռնարկները կրնան պարփակուիլ ռամկավարական ծրագրի սահմաններուն մէջ:

Գործելակերպի տեսակէտով, կուսակցութիւնս ազատ և անկաշկանդ բրօպականտը միայն կ'ընդունի իբրեւ միջոց հանրային կարծիք պատրաստելու, և հանրային կարծիքին ուժովը և ծրագրին մէջ նախատեսուած միջոցներով միայն կը հետապնդի իր պահանջներուն իրականացմանը: Կը մերժէ կարծիքի ու գաղափարի տարբեր հոսանքներու դէմ անհաշտ և անհանդուրժող ոգին, Մամուլի ու կարծիքի ազատութիւնը խափանելու միտող բուռն և աղօրինի միջոցները: Կուսակցական դիկտատորութիւնը և ամբոխավար բռնապետութիւնը մենք կը նկատենք միապետական բռնակալութեան համահաւասար չարիք մը՝ սահմանադրական հանրային կեանքին մէջ: Ընդհակառակը, կազմակերպութեանս առաջնորդող սկզբունքներէն մին պիտի ըլլայ մնալ միշտ գաղափարական բարձրութեան վրայ և ետ կենալ կուսակցական անազնիւ պայքարէ, ինչպէս նաեւ ջանալ յանգիլ որոշ համերաշխութեան և գործակցութեան երկրին մէջ գործող — նոյն իսկ ընկերվարական — կուսակցութեանց հետ, ամէն անգամ որ՝ ազգային և քաղաքական կռուանի վրայ կարելի ըլլայ հաշտեցնել ընդհանուրին հայեացքները և ժամանակաւոր գործելակերպը, և մանաւանդ երբ հարկը ներկայանայ համագործակցելու (պլօք կազմելու) յետադիմական տարրերուն և Օսմ. Սահմանադրութեան թշնամիներուն դէմ:

Վերջապէս, կուսակցութիւնս հետամուտ պիտի ըլլայ, իր բերանացի բրօբականտով և իր հրատարակութիւններով՝ սահմանադրական-ռամկավարական սկզբունքները ժողովրդականացնել, քաղաքացիական իրաւունքներու և պարտականութիւններու գիտակցութիւնը զարգացնել հայ ժողովուրդին մէջ, և, վարժեցնելով զայն հանրային-քաղաքական կեանքի, պատրաստել Օսմանեան Երկրին օգտակար քաղաքացիներ և Հայ Ազգին պիտանի անհատներ:

Հայ Սահմ.-Ռամկավար
Կուսակցութեան հիմնադիրներ
Կ. Պոլիս, 18/31 հոկտ. 1908

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԴԵՍՊԱՆԱԽՈՐՀՈՒՐԴԸ

Բարիզէն կը գրեն Վիեննայի թերթերուն.— «Ֆրանսայի մայրաքաղաքին մէջ մեծ գոհունակութիւն պատճառեց այն լուրը թէ Վիեննայի Դահլիճը հաշտարար եղանակով մը պատասխանած է ռուսական ծանուցագրին՝ դեսպանախորհուրդի մը գումարման առաջարկութեանը մասին, վասն զի այդ իրողութեան մէջ կը գտնուի զգալի յառաջդիմութիւն մը դեսպանախորհուրդի ծրագրին, որուն իրականացումը նկատուած է ամէնէն շօշափելի միջոցը միջազգային կացութեան խաղաղ կարգադրութեանը: Այդ տեսակէտով մեծ մտահոգութիւն մը չի յայտնուիր Թուրքիա-պուլկար բանակցութեանց պատահական մէկ ընդհատումին համար, թէեւ ցաւալի պիտի նկատուի: Դեսպանախորհուրդին կազմակերպութեանը մասին հետզհետէ առաջ եկող համաձայնութիւնը ինքնին պաշտպանութիւն մը կը կազմէ այդ վէճերուն ծանրակշիռ հանգամանք մը ստանալուն դէմ, որոնք վերջապէս իրենց վճռողական երեւոյթը պիտի կորսնցնեն դեսպանախորհուրդին մէջ: Բարիզի մէջ այնպէս կը նկատուի թէ Թուրքիոյ պահանջմանց քանակութիւնը խիստ շատ է, սակայն կը կարծեն գիտնալ թէ անոնք վերջին բառը չեն կազմեր, այլ նրբագիտութեան (թաքթիք) եղանակ մը, որպէս զի յետոյ առիթը գտնուի զիջողութիւններ ընելու Պուլկարիոյ:»

—Բարիզէն կը հեռագրեն Թանինի.— Թայմզ կ'ըսէ թէ դեսպանախորհուրդին ծրագրին նկատմամբ Բ. Դրան կողմէ տրուած պատասխանը կը պարունակէ Պուլկարիոյ, Արեւելեան Ռումէլիի և Պոսնայի ու Հերսէքի դաշնագրութեան համապատասխանող դիրքերուն սահմանումը, օսմ. հանրային պարտքէն անոնց ինկած բաժնին ճշդուիլը ու որոշուիլը, Սեւ Լերան և Սերպիոյ փոխարինութեանց տրուիլը, առանց օսմ. շահերուն վնասելու, Պերլինի դաշնագրութեան 23 և 61րդ յօդուածներուն ջնջուիլը, «քափիդիլասիոն»ներու բարեփոխումը և օտար նամակատանց ջնջուիլը:

ՖՐԱՆՍԱ ԵՒ ՍԵՐՊԻԱ

Վիեննայի թերթերը հետեւեալը ստացած են Բարիզէն.— «Ֆրանսայի իրազեկ շրջանակներուն մէջ կատարեալ վստահութիւն կը տիրէ թէ, հակառակ Սերպիոյ մէջ զինուորական պատրաստութեանց շարունակուելուն, որոնք Բարիզի մէջ բոլորովին անտեղի կը նկատուին, սերպ ժողովրդեան կողմէ յանդուգն որոշում մը պիտի արգիլուի ողջմտութեան նկատումներով և տէրութեանց ազդեցութեամբը: Այն տեսակցութեանց միջոցին զորս սերպ նախարար Պ. Միլովանովիչ ունեցաւ Ֆրանսայի վարիչ անձնաւորութեանց հետ, կրցաւ բացորոշապէս հասկնալ թէ Ֆրանսա մեծապէս փափաքող է որ Եւրոպայի խաղաղութիւնը չխանգարուի և ոչ մէկուն կողմէ: Ֆրանսայի վարիչ շրջանակներուն մէջ կատարեալ ապահովութիւն կը տիրէ թէ այդ մասին կատարելապէս համաձայն են Լոնտոնի ու Պետերսպուրկի դահլիճներուն հետ: Արտաքին գործոց նախարար Պ. Բիշոնի այդ համաձայնութեանց հետեւանքն է որ Պ. Միլովանովիչի այցելութեան առթիւ, ինչպէս վստահօրէն կը յայտարարուի, յանձնարարեր է Աւստրիոյ-Հունգարիոյ հետ յարաբերութեան մտնելու:»

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆ

Նոյեմ. 11ին Ջալֆըրանաբաք հայ գիւղը, որ Դաւրէժէն վեց վերստ հեռու կը գտնուի, և ռուս հպատակի մը տունը կողոպտուեցաւ Շահին զինուորներուն կողմէ: Երկու կողմէն մեռեալներ ու վիրաւորներ կան: Ռուսական հպատակին կրած նիւթական վնասը կը հասնի 75,000 րուպլիի: Դաւրէժի կառավարիչ Այն-իւտ-Տէօվլէ զօրավարը որ և է պատասխանատուութիւն չընդունիր, ըսելով որ պէտք եղածին չափ զօրութիւն չունի ձեռքին տակ՝ բարեկարգութիւնը պահպանելու համար: Դաւրէժէն յետոյ առնուած հեռագիր մը կ'ըսէ թէ յեղափոխականները կտրած են Այն-իւտ-Տէօվլէի բոլոր յարաբերութիւնները քաղաքին հետ: Ուրիշ հեռագիր մըն ալ, դարձեալ Դաւրէժէն, կը ծանուցանէ թէ Շահին կողմէ Դաւրէժ ղրկուած Խազախներու խումբը յեղափոխականներու կողմը անցեր և Խազախներուն հրամանատարը փախեր է: Թէհրանէն Բեդերսպուրկ հասած հեռագիրներ կը ծանուցանեն թէ Շահը յայտարարեր է Անգլիոյ ու Ռուսիոյ դեսպաններուն որ նոր Խորհրդարանը այն ատեն միայն պիտի գումարէ, երբ այդ երկու դիւանագէտները բացարձակապէս երաշխաւորեն իր անձին և գահուն ապահովութիւնը: Դեսպանները այդ առաջարկութիւնը ընդունած չըլլալով, Շահն ալ վերջնականապէս մերժեր է Սահմանադրութեան վերահաստատութիւնը: Երկու դեսպանները յայտարարեր են որ իրենց մտադրութեամբ կը պատճառեն գաւառներու մէջ կատարուած անիշխանական դէպքերը: Կառավարութիւնը պատասխանատու կը բռնեն Շահին զինուորներուն կողմէ գործուած այդ կարգի արարքներուն համար, մանաւանդ Դաւրէժի մէջ:

ՊՈՒԼԿԱՐԻՈՅ ԽՆԴԻՐԸ

Թուրքիա-պուլկար պատուիրակները շաբաթ օրն ալ գումարուեցան, սակայն Ռումէլիի երկաթուղիին տնօրէնները ներկայ չէին: Նկատողութեան առնուեցան Պուլկարիոյ ու Արեւելեան Ռումէլիի վագֆներու և առաջնորդարանական ու փարաններու խնդիրները: Պատուիրակները այսօր ալ պիտի գումարուին:

— Մէկ քանի օրէն պուլկար կառավարութեան պիտի յանձնուի մանրամասն բրօթոքոլ մը՝ Օսմ. Տէրութեան պահանջումները ցոյց տուող զանազան խնդիրներու մասին: Թուրք լրագիրները կ'ըսեն թէ երկու կողմերուն միջեւ համաձայնութիւն մը յուսալի է:

— Կ'ըսուի թէ երկաթուղիներու խնդրոյն համար երկաթուղիի տնօրէններուն և Պուլկարիոյ միջեւ անհամաձայնութիւն ծագած ըլլալով, կարելի չէ եղած արդիւնք մը ձեռք բերել:

ՅՈՅՆԵՐՈՒՆ ՑՈՅՑԸ

Բերայի ու Ղալաթիոյ մէջ, շաբաթ օրը, յունական եկեղեցիներու զանգակները սկսան հնչել, յուզում պատճառելով. ատոր վրայ յունական բոլոր խանութները փակուեցան. միւս կողմէ դրօշներ պարզելով սկսան փողոցները պտտիլ թափօրներ կազմած: Բերայի կառավարիչին պահանջումով, Թաշ Գըշլայէն զինուորներ ղրկուեցան, բայց անբաւական, նորէն զինուորներ ղրկուեցան՝ նուագածուներու խումբով մը: Իսկոյն խնդիրը տեղեկագրուեցաւ ներքին գործոց նախարարութեան, որ ոստիկանութեան նախարարը ու քաղաքապետը ղրկեց: Յոյներէն կազմուած պատգամաւորութիւն մը Բերայի ոստիկանատունը գնաց, ուր յայտարարեց թէ ցոյցին շարժառիթն էր ընտրութեանց մէջ գործուած անկանոնութիւնը, վասն զի Հայերէն տասը տարեկան տղաք իսկ քուէ տուած էին. նաեւ թէ կը կասկածէին որ Իսլամներն ալ այդպէս ըրած են: Պատասխանուեցաւ թէ այդ տեսակ բան մը չի կրնար պատահիլ և թէ քուէարկութեան ատեն ամէն ազգէ ներկայացուցիչ մը կրնայ գտնուիլ. որոշուեցաւ որ ժողովուրդը ցերեկները իրենց Օսմանիէ թէզքէրէները պիտի կրնան յանձնել մուխթարներուն և գիշերներն ալ մինչեւ ժամ 6 և 7, Բերայի թաղապետութեան պաշտօնարանին մէջ ընտրական գործերով պիտի զբաղին: Յունական լրագիրները գիշերը յաւելուածներ հրատարակեցին այդ խնդրոյն համար: Խանութները բացուեցան: Բերայի ոստիկանութեան պաշտօնարանին մէջ կատարուած բանակցութեանց ներկայ էր նաեւ Յունաց Պատրիարքարանին գործակատարը որ նախապէս Բ. Դուռը երթալով, ներքին գործոց նախարարին յայտարարած էր որ Պատրիարքարանը տեղեկութիւն չունի խանութներու փակուելէն: Ներքին գործոց նախարարը յայտարարեր է որ ապօրէն ընտրութիւն կատարել պիտի չտայ. եթէ անօրինութիւնը խանգարուի, կառավարութիւնը կարող է վերահաստատել. եթէ Յոյները խանութները չբանան, պատասխանատուն իրենք են:

—Երէկ կէսօրէն ետքն ալ Յոյները հսկայական ցոյց մը ըրին՝ երեսփոխանական ընտրութեանց մէջ գործուած անիրաւութիւններու դէմ բողոքելու համար: Երեսուն հազար հոգիէ բաղկացած Յոյներու խուռն բազմութիւն մը Բ. Դուռ գնաց և հոն ճառեր արտասանուեցան եղած ընտրական անիրաւութեանց դէմ: Հայերը և Թուրքերն ալ միացած, հակացոյց մը սարքելով Յոյներուն դէմ, Սպարապետի Դուռը գացին:

ՁԱՆԱԶԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Թէհրանէն առնուած հեռագրի մը նայելով կրօնաւորներէ ու վաճառականներէ բաղկացած երկու ժողովներու խորհրդակցութիւններէն ետքը, Շահը որոշեր է չվերահաստատել Սահմանադրութեան վարչութիւնը:

— Աւստրիոյ դեսպանատունը ծանուցագրով մը բողոքեր է Բ. Դրան թէ ոստիկանութիւնը կ'արգիլէ աւստրիական նամակատուններուն մուտք և նամակ տրուիլը, ինչ որ երկու երկիրներուն յարաբերութեանց պիտի վնասէ: Թուրք լրագիրները կը հերքեն ոստիկանութեան վերագրուած այդ պարագան:

— Պոլսոյ դրամարկղէն գտնուած 22,000 և 32,000 ոսկինոց չէքերուն համար հաստատուեցաւ որ այդ գումարներով հօթը տարի առաջ Թորփիլանաւ մը գնուած է:

— Թուրք լրագիրները ցաւ կը յայտնեն թէ թաղապետական պաշտօնեաները կ'ուզեն հեռացնել կամուրջին գլուխը կեցող լրագրավաճառները:

— Ռուսիոյ կայսրը հրամայեց 100,000 ֆր. յատկացնել Անտիոքի Յունաց Պատրիարքին:

—Նախորդ Մեծ-Եպարքոս Ֆէրիտ փաշայի կողմէ Հիճազի նախորդ կուսակալ Ահմէտ Րաթիպ փաշայի ուղղուած նամակին համար Եէնի Կազէթա կ'ըսէ թէ Իգտամի բաժնին մէջ չէ, ինչպէս շաբաթ օրը ծանուցինք, այլ ըսուածին ճիշդ հակառակն է և խիստ ուշագրաւ: Ֆէրիտ փաշա յայտարարեր է Լ. Հէրալտի թղթակցին թէ իրեն վերագրուած նամակը գոյութիւն չունի:

—Ելմտական խորհրդական Պ. Շառլ Լօռան յայտարարեր է թէ օսմ. ելմտացոյցը այս տարի ութ միլիոն ոսկի բաց ունի:

—Սոֆիայի օսմ. գոմիսէրի փոխանորդը ծանոյց Բ. Դրան թէ Պուլկարիոյ նախարարապետը ու արտաքին գործոց նախարարը յայտարարեր են իրեն որ ամէն կողմ հրահանգ պիտի տրուի՝ պուլկարական անցագիրներուն վրայ թագաւորութեան տիտղոսը չդնելու:

—Տիարպէքիրի կուսակալի օգնական Մինա էֆ. Համասոբուլոս, որ արձակուրդով Կ. Պոլիս կը գտնուէր, մեռաւ սրտի կաթուածէ:

—Բերայի ոստիկանութիւնը, անցեալ գիշեր, յանկարծակի գնաց Լոնտոն գարեջրատան վերի յարկը, ուր քառասուն-յիսուն հոգի «պաքարա» կը խաղային: Ոստիկանները հաւաքեցին խաղի թուղթերը, «ֆիշ»երը եւայլն. նաեւ հազար ղրուշի մօտ գումար մը:

—Անցեալ իրիկուն, Գումգափուի Յունաց եկեղեցիին մօտ, յոյն նպարավաճառ մը հինգ անգամ զէնք պարպեց: Եկեղեցիին մէջ գտնուողները, շրջակայ տուները, Կէտիկ Փաշայի եկեղեցիին մէջէն ալ սկսան զէնք պարպել: Շիրքէթի Խայրիէի գործաւորներէն Երուանդ Ֆըչըճեան կուրծքէն վիրաւորուեցաւ: Ոստիկանութիւնը հանելով նպարավաճառը ձերբակալեց:

—Թնդանօթարանին մէջ նուազուրդի դրուած է լեռնային ու դաշտային թընդանօթներու և ռազմամթերքներու մատակարարութիւնը, որուն համար գին առաջարկած են գերմանական Էրհարդ ընկերութիւնը՝ 316,000 ոսկի, անգլիական Արմսթրոնկ՝ 325,600, ֆրանսական Քրէօզօ՝ 331,000 և գերմանական Քրուպ՝ 345,000: Պատերազմական Նախարարութեան կողմէ կազմուած յանձնաժողով մը վերջնական որոշումը պիտի տայ:

—Շիրքէթի Խայրիէի հոկտեմբեր ամսուան հասոյթը եղաւ 1,303,130 ղրուշ: Անցեալ տարի նոյն ամսուն 1,327,051 էր և նախորդ տարի ալ 1,127,042: Մարտէն սկսեալ եօթը ամսուան հասոյթը եղած է 11,640,270: Անցեալ տարի 11,813,308ն էր և նախորդ տարին ալ 11,174,792:

—Լ. Հէրըլտ կ'ըսէ թէ պետական Խորհուրդին նախկին անդամ Թալիպ պէյ, որ տասը տարիէ ի վեր աքսորուած է, Նէճտի մէջ անկախութիւն հռչակեր է: Նէճտ Պասրայի արեւելեան կողմը կը գտնուի: Նոյն թերթը իբրեւ զրոյց միայն կ'արձանագրէ այդ լուրը, ըսելով որ հաստատուելու կարօտ է:

—Երէկ, Թաթավլայի յունական եկեղեցիին մէջ, Ֆէնէրի Պատրիարքարանը հոգեհանգիստ կատարել տուաւ Պէշիքթաշի ոճրագործութեան զոհին՝ Թոտորիի համար: Մետրապոլիտ մը, ուրիշ երկու մետրապոլիտներէ շրջապատուած, պատարագեց: Պատրիարքին հրամանով, Պատրիարքարանի կրօնաւորներէն մէկը դամբանական մը խօսեցաւ:

—Կ'ըսուի թէ պուլկար հրոսապետ Սանտանսքի հոգեվարք է Սէրէզի մէջ, անձնասպան ըլլալ ուզեր է թոյն խմելով:

—Պատերազմական նախարարութիւնը որոշած է Սելանիկէն Կ. Պոլիս բերել տալ Թօպլանդ փաշան՝ ոստիկան-զինուորներու վերակազմութեանը համար:

—Սամոսցիները Բ. Դուռէն խնդրած են յանձնաժողով մը ղրկել՝ կղզիին վիճակը քննելու համար: Գոբասիս էֆ.ի թեր ու դէմ եղողները միացած են՝ անոր պաշտօնանկութիւնը խնդրելու համար:

—Ինչպէս քանիցս ծանուցուեցաւ, համաձայնութիւն մը գոյացած է, որպէս զի Անատոլուի նահանգաց վիճակը քննելու համար ղրկուելիք պետական յանձնաժողովին հետ Հայեր և Քիւրտեր ալ գտնուին: Քիւրտերու քլիւպին անդամներէն վախճանեալ Շէյխ Ապտուլլահ էֆ.ի որդին Ապտուլգատէր էֆ. նկատելով որ ներքին գործոց նախարարութիւնը այս խնդրոյն համար դեռ բան մը ըրած չէ, ուղերագիր մը մատուց Մեծ-Եպարքոսին և խնդրեց որ պէտք եղած միջոցները ձեռք առնուին՝ օսմ. զանազան տարրերու միջեւ ծագած անհամաձայնութիւնները և ցրտութիւնները բառնալու համար:

— Դաւրէժէն կը հեռագրեն թէ քաղաքին օսմ. հիւպատոսը ազատականներու պետ Սէթթար Խանի յանձներ է վեհ. Սուլթանին կողմէ շնորհուած պատուանշանը՝ իբրեւ վարձատրութիւն մը անոր քաջագործութեանը: Օսմ. Յառաջդիմութեան ու Միութեան Քօմիթէին կողմէ ղրկուած սուր մըն ալ դրօշ մը և բարեկամական նամակ մը յանձներ է Սէթթար Խանի:

— Կինէի երեսփոխան ընտրուած է Էնկի Նէջմէտտին գիւղախումբին միւտիր Մէհմէտ էֆ.:

— Սկիւտար Եէնի Մահալլէի՝ այսինքն Թաղապետական ԺԶ. շրջանակին երկրորդ ընտրող ընտրուածներուն մէջ կայ Բերայի ընդհանուր դատախազ Գաբրիէլ էֆ. Նէշկէրճեան:

— Բարիզի քաղաքին ճարտարագէտ-ճարտարապետ Պ. Պուվառ շաբաթ առաւօտ Կ. Պոլիս ժամանեց: Կ'ըսուի թէ ատոր ժամանումը առնչութիւն ունի Կ. Պոլսոյ քաղաքապետութեան կողմէ գործադրուելիք կարգ մը ծրագիրներու:

— Եըլտըզի զէնքերուն նկատմամբ, զոր անցեալ օր ծանուցինք, Թանին կ'ըսէ թէ ատոնցմէ զատ ժամանակին փախստական Իզզէթ փաշայի և Պէրգիէ փաշայի միջոցաւ իւրաքանչիւրը չորս օսմ. ոսկիի Լէօպէլի 20,000 հրացաններ յանձնուած էին Ֆրանսա՝ ռազմամթերքներն ալ միասին, դրամն ալ վճարուելով: Ատոնց միայն 19,000ը բերուեր են, իսկ հազար հատին դրամը Իզզէթին գըրպանը մտեր է: Պատերազմական նախարարութիւնը, կը յարէ Թանին, հիմա այդ 19,000 հրացաններուն ալ հաշիւը պէտք է տեսնէ: Ատոնցմէ զատ Եըլտըզի մէջ եօթը-ութը խորտընկեցներ կան՝ իրենց ամբողջ պիտոյքներովը:

— Կայս. Իրատէ մը հրամայեց որ կայսերազուն իշխան Ապտիւրրահիմ էֆ. յաճախէ ցամաքային ճարտարագիտական վարժարանը:

— Անատոլուի երկաթուղիին 44րդ շաբթուան հասոյթը իւրաքանչիւր քիլոմեթրի սապէս է.— Հայտար Փաշա-Էնկիւրի գիծ (578 քիլոմեթր) 12,807 ֆր. անցեալ տարիէն 1,324 աւելի և միւս շաբաթներէն ալ 2,526 պակաս: Էսկիշէհիր-Գոնիայի գիծ (445 քիլոմեթր) 4,908, անցեալ տարիէն 8,222 պակաս և միւս շաբաթներէն ալ 1,593 պակաս:

ՇԱԲԱԹ ԵՒ ԿԻՐԱԿԻ ՕՐՈՒԱՆ

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՍՕՖԻԱ, 20 նոյեմբեր.— Կէս-պաշտօնական Վէչէրնէ լրագրին ըսածին նայելով, Պ. Լիափչէֆ Ռումէլիի երկաթուղիի շահագործման իրաւունքը գնելու մասին բանակցելու պաշտօն ունի միայն: Միւս խնդիրներուն վրայ վճռահատութիւնը ուրիշ ատենի պիտի յետաձգուի: Այդ գնումի բանակցութեանց մէջ իբր խարիսխ ընդունուած է Ռումէլիի գծին հասոյթներուն կէսը վերջին տարիներուն մէջ, իւրաքանչիւր քիլոմեթրին 6409 ֆրանք:

ՊԵՏԵՐՍՊՈՒՐԿ.—Ձեռնհաս շրջանակներուն մէջ կը հաւաստուի թէ Աւստրիոյ-Հունգարիոյ հետ կատարուած բանակցութիւնները դեսպանախորհուրդի մասին՝ կանոնաւորութեամբ առաջ կը տարուին: Աւստրիոյ-Հունգարիոյ կողմէ դեսպանախորհուրդի մասին եղած վերապահումները արգելք չեն ըլլար յուսացուած համաձայնութեան, թէեւ բանակցութիւնները երկարաձգուին:

ՍՕՖԻԱ.—Այսօր տեղի ունեցաւ գիւղացիներու Դաշնակցութեան բացումը: Ոստիկանական միջոցներ ձեռք առնուած են՝ հակամիապետական ծայրայեղ ցոյցերու առաջքն առնելու համար:

ՊԷԼԿՐԱՏ.— Պաշտօնական զեկոյց մը կ'ըսէ թէ ստոյգ չեն Սերպիոյ և Թուրքիոյ միջեւ զինուորական պայմանագրութիւն մը կնքուած ըլլալու մասին շրջած զրոյցները: Պ. Նովաքովիչի պաշտօնն է տեղեկութիւն ստանալ վերջին դէպքերու հետեւանքով պալքանեան ցամաքակղզիին մէջ առաջ եկած քաղաքական կացութեան մասին: Նոյն զեկոյցը կը յարէ թէ Սերպիոյ և Թուրքիոյ միջեւ կատարեալ համերաշխութիւն և բարեկամական յարաբերութիւններ կը տիրեն: Սերպիա աչք չունի Եէնի-Բազարի սանճագին վրայ և ոչ ալ Թուրքիոյ ուրիշ ո և է մասին: Նաեւ Պ. Նովաքովիչի պաշտօնն է հաստատել այդ իրողութիւնը:

ՎԻԵՆՆԱ.— Սըր Էտուարտ Կրէյ իր մէկ ճառին մէջ յայտարարած է թէ դեսպանախորհուրդը տրամագծապէս իրարու հակառակ երկու արդիւնքներ պիտի ընծայէ: «Այդպիսի դեսպանախորհուրդ մը կրնայ ազդու միջոց մը ըլլալ հանդարտութեան և յուզման:» Ֆրէմտէնպլաթ կը կարծէ թէ իրաց վիճակը չպիտի ծանրանայ դեսպանախորհուրդի գումարումով:

— Երէկ, Աւստրիացի ճարտարագործներու Դաշնակցութենէն պատուիրակութիւն մը Պարոն Էրէնթալի յանձնեց յիշատակագիր մը, ի մասին բոյքոթաժի շարժման Թուրքիոյ մէջ: Այդ յիշատակագրին մէջ կը հարցուի թէ կառավարութիւնը ի՛նչ միջոցներ ձեռք առած է աւստրիական ապրանքները փրկելու Թուրքիոյ մէջ: Պարոն Էրէնթալ պատասխանելով, ի մէջ այլոց ըսաւ. «Աւստրիա-Հունգարիա պատրաստ է լայն զիջումներ ընելու Թուրքիոյ՝ տնտեսական և ելմտական կռուանին վրայ: Բայց Աւստրիա-Հունգարիա պէտք է նախապէս ապահովութիւն ստանայ թէ Թուրքիա ալ իր կողմէ ամէն միջոց ի գործ պիտի դնէ՝ որպէս զի մեր ճարտարագործութեան և նաւագնացութեան դէմ մղուած ցաւալի ու ծայրայեղ պայքարը վերջ գտնէ: Փափագ կայ Թուրքիոյ հետ համաձայնելու առկախ խնդիրներու վրայ, բայց նախ անհրաժեշտ է որ վերջ մը տրուի իրաց այն վիճակին, որ կը հակասէ այդ փափագին:»

ՍՕՖԻԱ.—Պալքանեան քօմիթէին նախագահ Պ. Պըքսթըն հոս հասաւ քանի մը օր առաջ, իր կնոջ և աղջկան հետ: Ամէն կուսակցութեանց պատկանող քաղաքական մարդոց հետ տեսակցութիւններ ունեցաւ: Վաղը Կ. Պոլիս պիտի մեկնի:

ՓԱՐԻԶ.— Սեւ Լերան մասնաւոր պատուիրակը Մաթէնի մէջ կը յայտարարէ թէ Սեւ Լեռ պատերազմելու միտք չունի բնաւ: Ժողովուրդին ցոյցերը պատասխան մըն են Աւստրիոյ-Հունգարիոյ ձեռք առած զինուորական միջոցներուն:

ՆԻՒ-ԵՈՐՔ.— Նիւ-Եորք Ամէրիքըն այս օրուան թիւին մէջ կը հրատարակէ Վիլհէլմ կայսեր մէկ տեսակցութիւնը, որ Սէնչըրի Մակազինի մէջ լոյս պիտի տեսնէր և որուն հրատարակութիւնը տեղի չպիտի ունենար գերման վարչութեան կողմէ եղած դիմումներուն վրայ: Այդ տեսակցութեան մէջ Վիլհէլմ կայսրը յայտարարեր է թէ Անգլիա Ճաբոնի հետ դաշնակցելով, սպիտակ ցեղը մատնած էր: Գերմանիոյ կայսրը յարեր է թէ դեղին ցեղը այնքան սպառնալից վիճակ մը ստացած է որ Եւրոպացիները պէտք է Մահմետականներուն կոչ մը ընեն: Այս հրատարակութիւնը բաւական մեծ յուզում առաջ բերաւ:

ՊԻՏՍՊՈՒՐԿ.— Բիդսպուրկ (Բէնսիլվանիա) գումարուած միթինկի մը մէջ սա որոշումը տրուեցաւ և Ռուզվէլթ նախագահին հեռագրուեցաւ.—«Աւստրիոյ բռնակալութենէն խոյս տուած Պոսնա-Հերսէկի և Խրուաթիոյ Սերպերը, որոնք ամերիկեան դրօշին պաշտպանութեան ապաւինած են, ազատութեան պաշտպան բոլոր փախստականներուն պէս, քանի որ անոր օգնութիւն կ'ընծայէ մայր-հայրենիքի բոլոր եղբայրներուն, իրենց անկեղծ շնորհակալիքը կը յայտնեն պարոն նախագահին և «կեցցէ ազատութեան երկիրը» կը գոչեն:

ԱՅԱՃԻՕ.— Քօնտէ յածանաւը խրեցաւ, բայց կարելի եղաւ ջուրին երեսը հանել:

ՌԷՃԻՕ-ՏԻ-ՔԱԼԱՊՐԻԱ.— Ֆրանսական Մարքիզիէ շոգենաւը փոթորիկի բռնուելով, Քաթոնայէն 4 մղոն հեռու ընկղմեցաւ: Կը վախցուի որ 7 հոգի միայն ազատած ըլլան:

* * *

ԴԱՎՐԻԺ.—Յեղափոխականները գրաւեցին Պունապ, Տօլման և Մարաղա քաղաքները: Ռուսերը աւարառութենէ վախնալով՝ ռուսական դրօշ պարզեցին: Յեղափոխականները գրաւեցին 2 թընդանօթ, 600 հրացան և 400,000 փամփուշտ: Յեղափոխական ուրիշ ջոկատներ Ջուլֆայի և Մարանտի վրայ կը քալեն:

ՈՒԱՇԻՆԿԹԸՆ.— Հանքէօուի ամերիկեան ընդհանուր հիւպատոսը արտաքին գործոց պաշտօնատան հեռագրած է թէ ապստամբութիւն ծագեր է Եանկ-Ջէ-Քեանկի մէջ: Չի գիտցուիր թէ ինչ է այդ շարժման պատճառը:

ԳԱՀԻՐԷ, 21 նոյ.— Երիտասարդ Եգիպտացիներու քօմիթէն շրջաբերական մը հրատարակած է Ժընեւի մէջ համաժողով մը գումարելու մասին: Այդ համաժողովը տեղի պիտի ունենայ յառաջիկայ ամսուն: Հոն պիտի քննուի եգիպտական խնդիրը, միջոցներ պիտի խորհուին հանրային կարծիքը լուսաւորելու Եգիպտոսի կացութեան վրայ, այս երկրին մէջ Անգլիոյ բռնած քաղաքականութեան մասին լուսաբանութիւններ ընծայելու և ճամբայ մը գտնելու, որպէսզի կարելի ըլլայ դարման տանիլ իրաց այդ վիճակին:

ՊԵՐԼԻՆ.— Քէօլնիշէ Ցայդունկ ալ գերմանական միւս լրագիրներուն պէս ջերմագին հաւանութիւն կը յայտնէ Սըր Էտուարտ Կրէյի կողմէ Գերմանիոյ մասին եղած յայտարարութեանց և սապէս կը խօսի Արեւելքի նկատմամբ անոր ճառին մէջ եղած ակնարկութեան վրայ. «Դեսպանախորհուրդին և արեւելեան խնդիրներու մասին Սըր Էտուարտ Կրէյի ըսածները համապատասխան են Գերմանիոյ մտածումներուն: Դեսպանախորհուրդ մը կրնայ հզօր ազդակ մը ըլլալ հանդարտեցման, բայց կրնայ զայրոյթ ալ առաջ բերել, երբ այնպիսի պայմաններու մէջ գումարուի, որով մէկ կամ քանի մը տէրութիւններ բացորոշ կերպով ժխտական պատասխան մը տան: Այսպէս՝ Սըր Էտուարտ Կրէյ այնպիսի տեսակէտի մը վրայ կը հաստատուի որ համանման է Գերմանիոյ տեսակէտին, այսինքն թէ Դեսպանախորհուրդ մը այն ատեն միայն օգտակար և անվտանգ կ'ըլլայ, երբ նախապէս յեղակարծ հակասութեան մը վտանգներուն առաջքը առնուի դիւանագիտական բանակցութիւններով:

ՓԱՐԻԶ. — Ոչ մէկ հեռագիր կայ հաստատող վիեննական աղբիւրներէ հասած այն լուրը թէ սերպիական աւազակախումբեր անցած ըլլան աւստրիական սահմանագլուխը:

ՊԷՔԻՆ.—Չինու կայսեր և կայսրուհիին յուղարկաւորութիւնը տեղի ունեցաւ այսօր ի ներկայութեան դիւանագիտական մարմնոյն և հազարաւոր չինացի պաշտօնատարներու: Դիւանագիտական մարմինը ցաւակցութիւն յայտնեց խնամակալ իշխանին:

ՍԷՐԱՅԷՎՕ.— Հեռագրական թելերը քանի մը կէտերու վրայ խզուած են տեղացած սաստիկ ձիւներուն պատճառաւ: Քաղաքին մէջ թրամուէյ չի բանիր: Այս առտու երկրաշարժի բուռն ցնցում մը զգացուեցաւ:

ՊԵՏԵՐՍՊՈՒՐԿ.— Ալեքսի Ալեքսանտրովիչ մեծ դուքսին յուղարկաւորութիւնը մեծ հանդիսաւորութեամբ տեղի ունեցաւ: Ներկայ էին կայսրը, կայս. գերդաստանի անդամները և զանազան պատուիրակութիւններ: Մեծ բազմութիւն կար: Մեծ դուքսին մարմինը թաղուեցաւ մայր եկեղեցիին նորակառոյց դամբարանին մէջ:

ԱԶԳԱՅԻՆ ԿԵԱՆՔԸ

ՇԱՏ Է

Ազգ. Երեսփոխանական Ժողովի վերջին նիստին մէջ, Հայաստանի և Զէյթունի տիրող սովին դէմ ձեռք առնուելիք արագափոյթ միջոցներուն մասին տեղի ունեցած վիճաբանութեան պահուն, Հմայեակ եպիսկ. Դիմաքսեան ըսաւ՝ յանկարծ բառ թէ հարկ է անմիջապէս կառավարութեան դիմել և 100,000 ոսկիի նպաստ ուզել Հայաստանի մէջ տիրող անսահման թշուառութեան և անկէց ծագելիք վըտանգներուն առաջքը առնելու համար։ Գումարին ահագնութեան ի լուր, շատեր աչքերնին բացին ապշահար, ուրիշներ սկեպտօրէն ժպտեցան։

Ի՞նչ կար սակայն զարմանալու կամ ժպտելու։ Հարիւր հազար ոսկի՜. շա՞տ կը կարծէք այս գումարը՝ Հայաստանի արիւնաքամ, հիւծած ծնդած բնակչութեան երակներուն նորոգելու համար նորէն կենդանարար ջերմութիւնը, կեանքի շունչը, աշխատութեան կորովը, արգասաւորութեան ստեղծագործ աւիւնը, այն հուրը վերջապէս առանց որուն կեանքին բնականոն գործունէութիւնը կը դադրի և կամքին ուժը կը լքանի։

Քանի տարի շարունակ — չհաշուելով մինչ առջի վիճակը — բռնակալ ըէժիմին անհատնում յարալէզները Հայաստանի գլխաւորապէս հայ բնակչութեան մայրերակներուն փակած՝ ծծեցին ու ծծեցին, բղջախոհ ու վայրենամոլ անյագութեամբ մը, ծծեցին արիւնը, քամեցին չորցուցին կեանքին հիւթը, անարիւն, վատուժ, պա՛ղ մարմիններու կոյտեր թողլով։ Կործանումի այս դիւային գործը իր կատարելութեան հասցնելու համար՝ արիւնկզակ հրէշները անկուշտ վայրագութեան իրենց զբաղումին մէջ, վագրերու պէս իրարու նայելով արիւնացայտ աչուըներով, հասկնալու համար թէ ո՛վ աւելի շատ պիտի քաշէր այդ ախորժաբեր արիւնէն, զոր աշխարհիս բոլոր բարբարոսները, Յակերտէն մինչև Իզզէթ, դարերով քաշեցին, բայց որ անցամաքելի մնաց։ Հայուն կեանքը ծծելու նուիրական (?) գործը մրցում մը առարկայ եղաւ ուրեմն։ Եւ դուցէ այն վայրկեանին իսկ երբ այդ —ինչպէս բնած— մշտաբուխ արիւնը ա՛լ իր հուսկ յետին կաթիլները պիտի փաղցնէր իր դահիճներուն յորդահոսան կըրակներուն մէջ, հասաւ ազատութեան, հաւասարութեան, եղբայրութեան ճառաճանչուէտ արշալոյսը, ինչպէս այլևս չա՛տ սովորական եղաւ ըսել երբեք ամիսէ ի վեր։ Հասա՛ւ արշալոյսը, այո՛, բայց ո՞ւր են այն միջոցները որոնցմով կարելի պիտի ըլլայ այդ փառաբանուած, ցնծերգուած արշալոյսը վայելել, Հայաստանի ծծուած քամուած երակներուն մէջ արեան շրջանառութիւնը վերահաստատելով։ Եթէ ոսկեզօծ բամբարոտ բառերով, ախորժալուր պալէտաշունչ բացագանչութիւններով կեանքի ընկերութիւն մը ֆիզիքապէս կենդանացընելու հրաշքը կա՛յ, այդ բառերով և բացագանչութիւններով ողողե՛նք Մուշի դաշտը և Զէյթունի սարերը։

Բայց աւելի գործնական միջոց նկատուած է, այդ նպատակին համար, դրա՛մը. փարա՛, փարա պէտք է Անատոլուի սպաննուած նահանգներուն վերկենդանացումին համար, ու այս փարան — զոր բնականաբար մնանկացած Հայութիւնը չէ՛ որ պիտի հայթայթէ — Օսմ. Սահմանադրական կառավարութեան կ'իյնայ հայթայթել, քանի որ իրմէ առջի բռնակալ կառավարութիւնն էր որ այս վիճակը ստեղծեց։

Հարիւր հազար ոսկի՜. շա՞տ է. վերջին քսան տարուան միջոցին միլիոնաւոր ոսկիներ թափեցինք բռնակալութեան մըշտաբաց որկորին մէջ. ատոնց փոխարէն շա՞տ է հարիւր հազար ոսկին, որ, աւելորդ է ըսել, մեզի պիտի տրուի ոչ թէ փոխարինութիւն մը մեզմէ կողոպտուած անսահման հարստութեանց, այլ մանաւանդ անոր համար որ Օսմ. Կայսրութեան վերականգնումին ու հզօրացմանը համար պէ՛տք է որ Անատոլուի սովահար և չքաւոր բնակչութիւնները ի վիճակի դրուին վերսկսելու կեանք մը, աշխատանքի, զարգացումի, յառաջդիմութեան կեանք մը, որ կոչուած է հաստահարիխ հիմունքը կազմելու մեր Օսմանեան հայրենիքին, վճռականապէս և վերջնականապէս երաշխաւորելով անոր գոյութիւնը և ապահովցնելով այն դերը զոր պիտի կատարէ ան՝ ասիական քաղաքակրթութեան հոյակապ գործին մէջ։

Ուրեմն, իրաւունք ունի Հմայեակ Սրբազանը 100,000 ոսկի խնդրելու կառավարութենէն, և ոչ ոք իրաւունք ունի այս իրաւացի ու չա՛տ բնական առաջարկին առջև բերանաբաց մնալու կամ սկեպտօրէն ժպտելու։

ԵՐ. ՍՐՄԱՔԷՇԽԱՆԼԵԱՆ

Հ. Յ. ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ

ՆԱՄԱԿՆԵՐԷՆ ՔԱՂՈՒԱԾ

ԽԻԶԱՆ ԳԻՒՂԱՔԱՂԱՔԸ ԻՐ ԹԱՂԵՐՈՎԸ ՄԻԱՍԻՆ

Խիզան գիւղաքաղաքը 19-20 տարիներ առաջ իր հին փլատակներուն քով 30-40 տուն բնակչութիւն ունէր՝ հին ժամանակէն մնացորդ, երբ բռնակալ Շէյխերը կուգան բոյն կը դնեն յիշեալ գիւղաքաղաքին կից պզտիկ դարի մը վրայ։ Տեղացիները անոնց բռնութեան չկրնալով տոկալ, փախուստ կուտան յիշեալ Խիզան գիւղաքաղաքի կողմերը։ Այդ հինէն մնացած բնակիչներէն մէկը դեռ ողջ է, որ կըցաւոր պատմութիւններ կ'ընէ այդ Շէյխերուն անիրաւութեանց մասին։ Ղուսայի անիրաւ սովորութիւնը հիմա ալ կը շարունակուի. օրը 10-12 մարդասպան ծառաներ Շէյխ-Ալիի հրամանով կը ղըրկուին գիւղերը. առանց ծեծելով, քաշքշելով հէք գիւղացիները կ'առաջնորդեն դէպ ի գործատեղին։ Ցաւալի տեսարան. գիւղացիները ակամայ կը համակերպին, անօթի ու ծարաւ, մերկ ու բոբիկ կ'աշխատին մինչև որ գործը լմննայ։ Շատ անգամ եթէ մարդիկ չերթան, առանց մանգաղը, բրիչը, գերանդին և այլն գործիները ձեռքերնէն խլելով կ'իրացնեն։ Եթէ երբեք Շէյխ-Ալիին դիմուի, մըխիթարական պատասխան կը ստանան։

Ամէն տարի, գարնան, Մեծ Պահքի օրերը՝ յիշեալ բռնակալ Շէյխ-Ալին աս սովորութիւնը ի գործ կը դնէ։ 30-40 ասպազինուած Իսլամներով միասին կուգայ, Եօթ Խորանի վանքը փոքր զբօսանք ընելու. այդ ժամանակին գիտէք ի՞նչ նեղութիւններ կուտայ վանքին մէջ գտնուող վանահօր, մշակին, հօտաղին ու պահնորդին։ Երբ առաջին անգամ կուգայ վանքը կ'իջնէ. նոյն պահուն պէտք է որ վանքին վանահայրը ծառաներով միասին պատրաստ գտնուի ու հիւրընկալէ զինքը յորդառատ ու սիրով։ Բացի մանր մունր ծախքերէ, տասնաշտան չորեքնեց կը հասցնէ։ Եթէ Շէյխ-Ալիի այս ընթացքին մասին բողոքէ մէկը, կ'ըսէ. «Հայերս, ես առաջուց իմ Իսլամները խրատած եմ, դուք հանգիստ նստէք։» Վանքը ապականելու մասին բրածնին յիշատակել աւելորդ կը համարուի։ Վանքին երդիքները տանիքին վրայ բացուած են, հոնկէ աղտեղութիւնը կը թափին եկեղեցիին սեղանին վրայ։ Երբ պէտք ունենան միզելու, ուղղակի գերեզմանատանից քարերը կ'ապականեն, խաչերուն վրայ ապականութիւն կը քսեն։ Մէկ խօսքով՝ մեր սրբութիւնները կը պղծեն։ Եթէ Շէյխ-Ալին և իր արբանեակները մէջտեղէն վերցնեն՝ այն ատեն Խիզանի Քիւրտն ու Հայը, մանաւանդ հայ տարրը շատ ազատ կ'ապրի։ Գալով իր բնաւորութեան, Շէյխ-Ալիի պէս անբարոյական քիւրտ մը կարծեմ չի գտնուիր աշխարհիս վրայ. եթէ աչքին հայու կամ քրդի աղուորիկ կին մը դպի, անմիջապէս կ'առեւանգէ իր Իսլամներէն մէկուն հետ ու քիչ յետոյ իր բնակավայրը, այսինքն Թաքիան բերել կուտայ ու իր 6-7 կիններու պսակին կ'ընէ, որով իր գազրելի նպատակին կը հասնի։— Ահա ապացոյց խօսքիս։ Երեք տարի առաջ, Անարոյ հայ գիւղէն Մովսէս անուն ազգայինի մը կինը իր մէկ մարդուն միջոցաւ փախցնել տուաւ և հիմա իր քմահաճոյքին համեմատ կը գործածէ. կնոջ անունը Շուշան է. Եթէ հնար ըլլայ յիշեալ Շուշանը կրկին կը հայանայ։ Քանի քանի այսպիսի անմեղներ քիւրտ դառնին զո՛հ գացած են, որոնց թիւը արդարեւ հաշուել չի գար։ Շէյխ-Ալի կեղծաւոր, խորդախ ու կեղտոտ քիւրտ մըն է, իր նմաններուն մէջ մէկ հատիկը։ Իր համախոհները շատ են, որոնց գլխաւորն է Ֆաթա Խալիլ, ու նոյն ոճի ֆնասադիր քիւրտ մը։

Այս երկու անբարոյական և բռնակալ Քիւրտերը եթէ երբեք վտարուին Խիզանէ, յուսալի է որ Խիզան կարենայ նոր կեանք ու նոր ոգի վերստանալ։ Երբ Շէյխ Ալին տեղ երթայ ձիով, իր մարդոց ձիերը կը յառաջանան արտերուն մէջէն. եթէ կանուխ վիճակի մէջ ըլլայ՝ բուսականութիւնը անտարակոյս կը փճանայ, իսկ եթէ հասունցած վիճակի մէջ գտնուի՝ ամբողջ հասկերն ու ցօղուները խըզգտելով վար կը թափին։ Խեղճ գիւղացիներու սիրտը կը կսկծայ։ Իսլամները կ'ըսեն. «Ցիմար Հայեր, դուք չէք հասկնար Շէյխ Ալիի սքանչելի հրաշքին, ան երբ ձիով արտերուն մէջէն անցնի, ձեր արտերը շնորհքով կը լեցուին, անցեալ տարուընէ երկու երեք անգամ աւելի պիտի տայ, եթէ արտերը աւելի նուազ արդիւնք ցոյց տուած են։» Վերջապէս Շէյխ Ալիի անբարոյական գործունէութիւնները անհաշուելի են։

Խիզան քաղաքի թաղերու թիւը մօտաւորապէս կը հասնի 21ի, որոնց անուններն են՝ Թէքամէն, Խաչուկեան, Կէմնուր, Խնդիղ, Փաթիս, Սամկանա, Շանարլով, Փալասոր, Պանկ, Սթղկներ, Միջին Թաղ, Թաղիք, Խոպանձ, Խոնց, Դարանց, Էկու, Անանց, Բռունց, Կասպան, Վերի Գարասու, Վարի Գարասու։ Այժմ այս վերև յիշատակուած թաղերէն չորսը միայն հայաբնակ են, իսկ միւսները ամէնքն ալ քրդաբնակ են, որոնց կէսը վրանաբնակ վայրենի քոչար բնակած Քիւրտեր են, իսկ միւսները բուն Հաղաբացի քիւրտ են։ Այս թաղերէ մէկուն վրայ մասնաւոր ծանօթութիւն մը տամ։ Էկուոց Ս. Գամաղիէլ վանքին կից Զամոյի 4 տունէ բաղկացած գիւղի վայրագ և բարբարոս Քիւրտերը Ս. Գամաղիէլի վանքը կողոպտելէն զատ, վանահայր Տ. Մելքիսեդեկ քահանան և գիւղին արժանաւոր իշխանը կը սպաննեն։ Հիմա ալ վանքին ու գիւղին բոլոր արտերը բռնի գրաւած են, առարկելով թէ մենք գիւղացոց վրայ շատ պարտքեր ունինք, թող մեր պարտքերն բացը դոցեն, մենք վանքէն և Էկու գիւղէն ձեռնթափ կը մնանք։ Հ. Յ. Դաշնակցութենէն կը խնդրենք որ նոյն Զամոյի 4 տուն բռնակող Քիւրտերը կամ հեռացնեն և կամ իմացնեն կառավարութեան՝ մէջտեղէն վերցնել։ Քանի քանի անգամ կառավարութեան կողմէ արտօնուած է տեղւոյս գայմագամը՝ զանոնք ձերբակալելու համար, բայց անփոյթ գտնուած է ան. երբեմն երբեմն զօրքեր կը ղրկուէին վրանին, սակայն դժբախտաբար զօրքերը կաշառուելով, առանց ձերբակալելու հետ կը դառնային հազար ու մէկ սուտ ու չինծու պատճառաբանութեամբ։ Այդ անիրաւները ձեռքերնուն հիած ոճրագործութիւնները կ'ընեն, ինչպէս անցեալ օր Էկու գիւղին մէջ Բնուկ Մանուկ իշխանին թոյն տալով մեռցուցին գիւղացոց աչքերով. հիմա բազմանդամ ընտանիքը մնաց խեղճ ու կրակ։ Գանք Ս. Գամաղիէլ վանքին. այս տարի Եօթ Խորանի վանքին վանահայրը Տ. Ղեւոնդ վարդապետ ուզեց վանուց արտերը Հայերու հետ կիսրատ ցանել տալ, սակայն Շէյխ Ալին զօրաւոր ըլլալով իր Թաքիային սերմ, ամբողջ և մշակ բերել տալով վանքին արտերը գըրաւ. յիշատակուած Զամոյի Սըլէ անուն Քիւրտին հետ կիսրատ ցանեցին և արդիւնքը յիշեալ Շէյխին [illegible] ... բարբարոս Քիւրտերն են. Սըլէ, Ամէ և Խալէ իրենց զաւակներով. այս երեք մարդիկն են որ վանքը և Էկի գիւղը քանդաւեր ըրին։ Եթէ այդ բարբարոս Քիւրտերը չվերցուին՝ այս Եօթ Խորանի վանքն ալ օր մը պիտի կործանին, ինչպէս անցեալ տարի գիշերանց վանքին վրայ յարձակեցան և հազիւ հազ ազատուեցանք։

(Շար.)

ԵՐԶՆԿԱՅԷՆ առաջնորդարանէն հեռագիր մը հասած է Ս. Պատրիարք Հօր թէ շրջակայ գիւղացիներէն Հայ հովիւ մը իր ոչխարները արածած միջոցին դաշտին մէջ սպաննուած է Թուրքերու կողմէ։ Տեղական կառավարութիւնը երբ ոճիրին լուրը կ'առնէ, անմիջապէս Թաղապետական բըժիշկը և հարցաքննիչ դատաւոր մը կը ղրկէ, որոնք տեղեկագիր կուտան թէ հովիւը գայլերէն յօշոտուած է, և յետոյ հրաման կ'ընեն որ թաղեն։ Մինչդեռ յայտնի էր որ մարդը բացարձակապէս և վատաբար խոշոշուած էր։ Ս. Պատրիարք Հայրը անմիջապէս չարաթ առաւ այս հեռագիրը ղրկեց Դատական նախարարին, որ հեռագրին պատճէնակութեան տեղեկանալէ յետոյ, հեռագրեց Երզնկայի միւթէսարրըֆին որ անմիջապէս սպաննուած Հայուն մարմինը գերեզմանէն հանուի և նոր դիտողութիւն մը կատարուի պաշտօնական անձերու ներկայութեան և արդիւնքը տեղեկագրուի, որպէս զի հարկ եղածը գործադրուի թէ յիշեալ սուտ տեղեկագիրը պատրաստող կառավարական պաշտօնեաներու մասին և թէ ոճրագործը ձերբակալուելով դատապարտուի։

ՎԱՆԷՆ Արճէշ գաւառակի առաջն. փոխանորդ Տ. Մակար վրդ. Տէր Յովհաննէսեան տեղեկագրած է Պատրիարքարան թէ տեղւոյն կառավարութեան թոյլտուութեամբ Ատխանմակի Մէհմէտ Զատէ Հասան անուն յեղափոխոր բանի նստած է Զիարէթ գիւղը և վախ կայ որ հետզհետէ առնձագութիւններ ընէ յիշեալ գիւղին սահմանակից Մեծոփայ վանքին հողերուն վրայ։ Տ. Մակար վրդ. կը ծանուցանէ նաև թէ կառավարութիւնը միշտ կը ջանայ որ քիւրտերը հայաբնակ գիւղերու մէջ հաստատէ։ Տեղական կառավարութիւնը բռնելով պէտք է հասկնայ զինուորական հրամանատար, ոստիկանութեան հարիւրապետը, Նալպանտ Օղլու Հաճի Հասանը, վճարեկ անուն նախադահը և Միլքիէլի գայմագամ Բոշխ պէյը որոնք գաղտնի ընկերութիւն մը կազմեր են քիւրտ, թուրք և հայ աղքատ դասակարգը կողոպտելու համար։ Տ. Մակար Վ. կը թուէ նաև կարգ մը հարստահարութիւններ ու խուժդուժ սպանութիւններ, որոնց մասին քննութիւն մը կը խնդրէ։

ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆԸ սակէ առաջ Պուլանըխի և Ենիճէքալէի հայաբնակ և կեղեքեալ ազգայիններուն կողմէ հասած հանրագրութիւնները Կարնոյ Առաջնորդին ղրկած էր, որպէսզի քննութիւն մը կատարէ և կարեւորը տեղեկագրէ։ Տ. Սմբատ վրդ. կը ծանուցանէ թէ նոյն երկու թեմերը Մշոյ առաջնորդութեան կը վերաբերին և յետոյ իր վիճակէն ալ հեռու կը գտնուին և հետևաբար չի կրնար կատարել հարկ եղած քննութիւնը։

*** Սմբատ վրդ. նոյնպէս յայտնելով թէ՝ Խնուսի, Բասէնի և Դերջանի ժողովուրդը ցանք չէ կրցեր ընել՝ չքաւորութեան պատճառաւ և եթէ ցանք ընողներ ալ գտնուեր են՝ անոնք ալ երաշտութենէ փճացած են մեծապէս, թէ աղքատութիւնը հետզհետէ ճնշող հանգամանք մը կ'ըստանայ և թշուառութիւնը կատարեալ է, թէ հացի ճգնաժամը սկսած է արդէն և օգնութիւն կ'սպասուի ամէն կողմէ. եթէ այս ձմեռն ալ անցընելու համար գոնէ չորսական հացի մը դիւրութիւն չտրուի իրենց, կ'ըսէ Սմբատ վրդ., սովամահ պիտի կորսուին։ Առաջնորդը իրաց այս տխուր ու անմիջական դարմանի կարօտ վիճակը պարզելով խնդրեր է Պատրիարքարանէն որ կայս. կառավարութեան ուշադրութեանը յանձնուի։

*** Կարնոյ Կարմիր վանքի որբանոցին սեղանի և հագուստի ամսաթոշակները ղըրկուած էին Պատրիարքարանէ։ Սմբատ վրդ. ծանուցած է թէ ստացած է նոյն գումարը և յանձնած է Հոգաբարձութեան։

ԲԱՂԱՏ. Ժողովը որոշած էր որ երեք տեղի ունենային Բերայի Թաղ. Խորհրդոյ կիսատ մնացած ընտրութիւնները։ Սակայն երեսփոխանական ընտրութեանց առթիւ յետաձգուեցաւ։ Չենք գիտեր թէ ի՞նչպէս թոյլ կը տրուի որ այսօրինի կէսովը կատարուած և կիսատ մնացած ընտրութիւն մը չարունակուի։ Անշուշտ թաղեցին պիտի լուծէ ըսէ իր բողոքը այս առթիւ։

Ս. ԵՍԱՅՈՒԵ Որբանոցը Հոգաբարձութեան որոշմամբ նորոգուելու յարմար դատուած էր։ Այդ շինութիւններուն ձեռնարկուած ըլլալով արդէն 200 ոսկի ծախքով մը կարելի եղեր է Որբանոցին ննջարանը և ուրիշ զանազան կարեւոր մասեր նորոգել, մինչև որ քանի մը տարիէն որբերը փոխադրուին նոր կառուցուելիք որբանոցին մէջ։

ՌՈՏՈՍԹՕԷՆ Օսմ. երեսփոխանական ընտրութեանց մասին Պատրիարքարանը բողոքած է, գրած էին թերթերը, մինչդեռ Պատրիարքարանը պէտք չունէր բողոքելու այդ ընտրութեան դէմ, քանի որ արդէն Հայ մը ընտրուեր էր և Յոյները կորսնցուցեր էին։ Ազգ. Պատրիարքարանը միայն բողոքած էր Նիկոմիդիոյ շրջանակին ընտրութիւններու մէջ գործուած ապօրինութիւններուն դէմ, քանի որ հակառակ այդ շրջանակին մէջ անոնց թիւով հայ գտնուելուն՝ կարելի չէր եղած հայ երեսփոխանի մը ընտրութիւնը յաջողցնել։

ՍԿԻՒՏԱՐԻ մէջ ալ ընտրական գործողութեանց միջոցին յայտնի ապօրինութիւններ գործուած՝ են Թուրքերուն կողմէ, որոնք հակառակ անոր որ նախապէս ցանկ մը ցոյց տուած էին Հայերուն. [illegible] մանտուած, բայց յետոյ Թուրքերը Հայերուն քուէները իրենց ընտրելիներուն ի նպաստ սպառելով տարբեր ցանկ մը վրայ քուէարկել տուած են Թուրք քուէարկողները։ Այս էր մեծագոյն պատճառը որ Թաղապետական ժողովին այս ընտրութեանց մէջ միակ հայ մը կը գտնուի՝ Գաբրիէլ էֆ. Նէյթէրճեան։

ԴԱՂԹԱԿԱՆՆԵՐՈՒ ՀԱՐՑԸ. — Պատրիարքարանի, Մայր եկեղեցիին ու շրջակայ փողոցներուն մէջ այս օրերս խռնուած է գաղթականներու անհուն բազմութիւն մը, որ փոխանակ նուազելու հետզհետէ կը բազմանայ։ Մարմարայէն ալ ծովը տալ սկսան գաղթականներու նոր հոսանք մը։ Երթալով աւր հանգամանք մը կ'առնէ գաղթականներու այս հարցը՝ անոր համար որ գաղթականները այլևս անհրաժեշտութեան, կոչատեղութեան և վայրագութեան չափը անցընել կը սկսին։ Շաբաթ օր դարձեալ Պատրիարքարանի եկեղեցական դիւանի սրահին մէջ պարապեցուց ղօղուկի տեսարան մը որ քիչ մնաց ոճիրներու յանգէր, եթէ չմիջամտէին ու վերջ մը չտային այդ կռիւին։ Պատճառն ալ աս էր որ Մշեցիներ ու Վանցիներ իրարմէ առաջ կ'ուզէին ստանալ նըպաստը։ Կարծես թէ չէին կրնար վայրկեան մը սպասել։ Բայց այս վիճակին վերջ մը դնելու է. մեղք է այլևս դրամ տալ այդ ալիքներուն որոնք գործի երթալ ու աշխատիլ այլևս իրենց մաքէն չեն անցըներ. կան անոնք որոնք ղըփացած են և ծուլութիւնը իրենց ոսկորներուն ծուծը թափանցած է։ Կայ դասակարգ մըն ալ որ չըժուարիր 5—6 ղրուշ օրականով աշխատիլ, անոր համար որ շատ աւելին կը ստանայ Պատրիարքարանէն՝ բանի կերպով, պոռալով ու կանչելով։ Ի՞նչ պիտի ըլլայ սակայն վերջը. Ինչու արմատական միջոց մը չի խորհուիր. մինչև հիմա 7—8000 ոսկի նպաստ տրուած է այս գաղթականներուն և սակայն կարելի չէ եղած գոնէ քանի մը հարիւր գաղթականի տեղաւորել, բանի այդքան մեծ գումար մը օդին մէջ ցնդած է, առանց շօշափելի ու դրական արդիւնքի մը։ Եթէ տարիներով ալ տրուի, այդ մեկենաս մարդիկը արկէ հոն չեն նետեր քայլերնին։ Գաղթականաց Յանձնաժողովը որ ի նորոյ կազմուեցաւ, յուսալի է որ կրնայ միջոցներ ձեռք առնել ու հետզհետէ գաղթականները երկիր վերադարձնէ և նպաստ տայ միայն տեղւոյն վրայ։ Իսկ այս օրերս խումբ մը հայ-հռոմէական գաղթականներ ալ դիմած են Պատրիարքարան. թէև մէկ քանի հեղ Ազգ. Պատրիարքարանը անխտրաբար նպաստած է, բայց ալ վերջապէս ստիպուած դրկած է զանոնք Սագզ Աղաճի Հայ-Հռոմէականներու Պատրիարքարանը, ուրկէ սատնդ սատնդ մը տալով, այդ Պատրիարքարանին վարդապետներն ու պաշտօնեաները պարզապէս վռնտելով ճամբած և դրկած են Ազգ. Պատրիարքարան, ըսելով թէ «Հիմա եղբայր ենք մենք, գացէ՛ք թող Հայոց Պատրիարքարանը ձեզի ալ նպաստ տայ»։ Եղբա՛յր ենք, հա՛. ինչ աղուոր եղբայրութիւն. առանձնակ կը հասկնանք դուք եղբայրութիւնը. ինչո՞ւ է որ օր մը դեռ ձեր մօտէն չանցաւ, քանի մը ոսկի հանգանակել և դրկել Ազգ. Պատրիարքարան՝ հայ գաղթականներու անունով, երբ Հայ-Բողոքականներ ու նոյն իսկ օտարներ չզլացան իրենց նպաստը։ Ա՛յս է եղբայրութիւնը. և ինչպէս կ'ուզէք որ Հայոց Պատրիարքարանը... միամտաբար — տարբեր խմոր կարելի չէ տալ ձեր հասկցած եղբայրութեան — ողնէ ձեր գաղթականներուն ալ։ Ինչո՞ւ է որ երկու անգամ Ազգ. Փոխանորդարանէն ձեզի կը ղրկուին ձեր գաղթականները, ձեզի պաշտօնագիրներ կը գրուին և դուք այդ պաշտօնական գրութիւններուն չպատասխանելէ զատ, ձեր գաղթականներն ալ մեր Պատրիարքարանին վրայ կը ղրկէք, երբ թէ մենք մերինները չունենայինք արդէն։ Եղբայրութիւնը մենք չա՛տ լաւ կը հասկնանք, բայց ոչ ձեր հասկցած կերպ եղբայրութիւնը։

ԱՂԹԱՄԱՐԱՅ կաթող. Տեղապահ Տ. Յովսէփ եպիսկ. հեռագրով շնորհաւորած է Իզմիրլեան Սրբազանի Պատրիարքութիւնը։

ՎԱՆԷՆ Առաջն. Տեղապահ Տ. Զաւէն Ծ. վրդ. կը ծանուցանէ թէ Վանայ ներկայ դրութիւնը ո և է փոփոխութիւն չէ կրած դէպ ի լաւը. ընդհակառակը Սահմանադրութիւնը հրատարակուելէն ի վեր Թուրքերուն արածադրութիւնները կարծես աւելի լարուած են և սպանութիւններ, հարստահարութիւններ ու զեղծումներ յաճախակի կը գործուին։

ԴԵՐՋԱՆԷՆ Առաջն. Փոխանորդ Տ. Սահակ վրդ. Ատոմեան վիճակին ժողովրդեան կարօտութիւնը նկարագրելով նպաստ կը խնդրէ։ Նոյն խնդրանքը ըրած են նաև Սղերդի Առաջն. Տեղապահը՝ իր վիճակին համար և Ներսէս վրդ. Դանիէլեան՝ Հաճընի համար։ Այս վերջինը կը ծանուցանէ նաև թէ Կաթողիկոսին հրամանով Հալէպ, Անթէպ և Մարաշ կ'երթայ առաջնորդական ընտրութիւններու և Ազգ. ժողովներու կազմութեան համար։

Ի ՆՊԱՍՏ ԶԷՅԹՈՒՆԻ. — Բերայի Լուսաւորչի վարժարանի աշակերտները 700 ղրուշ և Մայր վարժարանի աշակերտները և աշակերտուհիները 1278 ղրուշ, հանգանակելով յանձնած են Ս. Պատրիարք Հօր ի նպաստ Զէյթունի հայաբնակ քաղաքներուն։

*** Մեր պաշտօնակից Բիւզանդիոնի Տէր և Տնօրէնը և Բէշէան ընտանիքը 3198 ղրուշ նուիրած են ի նպաստ Հայաստանի և Զէյթունի սովեալներուն։

ԱՐՍԷՆ ՎՐԴ. ՎԵՀՈՒՆԻ մայրաքաղաքիս թաղերէն մէկուն մէջ քարոզչական պաշտօն մը խնդրած է, մինչև որ իր անձնական տեսչութիւնը դարմանէ և կարող ըլլայ գաւառական պաշտօն մը ստանձնել։

ԷՍԿԻՇԷՀԻՐԻ Թաղ. Խորհուրդը խնդրած է Ս. Պատրիարքէն որ արտօնութիւն տրուի տիրացու Յովակիմ Թորոսեանի քահանայ ձեռնադրուելու տեղւոյն եկեղեցիին վրայ։

*** Գամանրայէն քահանայ մը խնդրած են։

ՄԻԱՑԵԱԼ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆԸ արտօնած է վերաբանալ Մշոյ «Ներսէսեան» վարժարանը, որ այնքան գեղեցիկ արդիւնքներ տուած և այնքան յաջողակ ուսումնատենչ ընծայած է Ազգին մօտաւորապէս 20 տարուան դպրոցական շրջանի մը մէջ։ Ընկերութեան նախկին սաներէն ըրիկ Մշեցի Պ. Միսաք Խարախանեան, եղբայր Մշոյ արժանիոր ու համակրելի Առաջնորդին Տ. Ներսէս Ծ. վարդապետի, որ Եւրոպայի մէջ կատարելագործած է իր ուսումը, Մօնբէլիէի երկրագործական համալսարանին գիւղատնտեսական ճիւղին հետևելով մասնաւորապէս, Մուշ կը մեկնի այս շաբթու, ուսուցչական խումբը կազմակերպելու և իր տեսչութեան ներքև վարժարանին բացումը կատարելու համար անմիջական կերպով։ Պ. Խարախանեանի ընտրութիւնը շատ յաջող է, քանի որ ոչ միայն իր իրական արժանիքին կը միացնէ սիրուած անուն մը, այլ և տեղացի ըլլալուն հանգամանքովը տեղական պէտքերուն աւելի գիտակ է։ Ընկերութիւնը իր կրթական անդրանիկ հաստատութիւնը կ'ունենայ ուրեմն Մշոյ դաշտին մէջ, Սասնոյ գիւղերուն ծիրը քովիկը, որ Հայաբնակ գաւառներուն մէջ վերջին աղէտալի դէպքերէն ամէնէն աւելի վնասուած և հետևաբար ամէնէն աւելի կարօտ տեղերէն մէկն է անտարակոյս։

ԿԸ ԼՍԵՆՔ թէ Պ. Մ. Հայկունի, տասնըհինգ տարի առաջ հայերէն լեզուի համար իր հեղինակած սղագրութիւնը, որու մասին ժամանակաւ բաւական գըրուած է Հայրենիք թերթին մէջ, մտադիր է այժմ թուրքերէն լեզուին յարմարցնել նոյն սղագրութիւնը, և ատոր համար Օսմ. Բանքին հետ բանակցութեան մէջ է։ Արդէօք կարելի չէր որ հայերէնի համար յարմարցուած սղագրութիւն մը փոխանակ նորանոր աշխատութիւններով ուրիշ լեզուի մը յարմարցուելու, իր արդէն մտադրուած նպատակին ծառայէր։

«ՄԻՆԱՍ ՉԵՐԱԶ ԱԿՈՒՄԲԸ» հաստատած է գիշերային դասընթացութիւններ Գումգաբուի Մայր վարժարանին մէջ ուր կը դասախօսուին հայերէն, թուրքերէն, ֆրանսերէն, անգլիերէն, առողջապահութիւն, տնտեսագիտութիւն, որոնց վրայ պիտի աւելնան ազգային ուրիշ կարեւոր դասեր։ Անոնք որ կը փափաքին օգտուիլ և դեռ չեն արձանագրուած, կը հրաւիրուին այս երկուշաբթի և երեքշաբթի (նոյեմ. 11/12) իրիկունները ժամը 1½-2 Գումգաբուի Մայր վարժարանը։

ՀԱԼԷՊԷՆ Բողոք. համայնքէն Սամփան Էֆ. Յ. Մարգարեան, որ Կայս. Բժշկ. Վարժարանին ատամնաբուժական վկայականն ստացաւ, և մանրազնին Եւրոպա երթալով Վիէննայի և Պերլինի Ատամնաբուժական հիւանդանոցները այցելած է, այժմ իր բնակատեղին կը վերադառնայ։

ՄԱՐԱՇԻ Առաջնորդ Տ. Գարեգին Վ. Խաչատուրեան կրկնակի նամակներով կը խնդրէ իր քով ղրկել Արմաշու Դպրեվանքին այս տարուան ամէնէն փայլուն և խոստումնալից շրջանաւարտը՝ Դեղամ Սարկաւագ Թէվէքէլեան։

ԹՕՐՊԱԼԸԷՆ կը գրեն մեզ.—«Թաղիս նախկին Խորհրդոյ ատենապետ Անդրէաս էֆ. Անդրէասեան սերտ յարաբերութեան մէջ գտնուած էր տեղւոյս հաջիկոր քօմիսէր Հաճիի հետ. Թաղեցիք կը կասկածին թէ մի գուցէ կոչուածական ծանօթ խնդիրը յայտնուած ըլլայ նոյն այդ քօմիսէրին, որ գրեթէ երկու տարի թաղիս աղքատ աղոց թափառելուն պատճառ եղաւ։ Արդ՝ որքան առողջ ըլլալը կը խնդրուի գործին ծանօթ ազգայիններէ և կամ Անդրէաս էֆէնտիէն նամակով մը բացատրել գրաւման պատճառները, որ հիմա կը գտնուի Եգիպտոս և Աղեքսանդրիոյ ալ անդամ եղած է հոն։

*** Քանի մը խօսք ալ ընտրութեանց մասին։ Թօրպալըցիներս 280 հոգի ներկայացուցած էինք, սակայն կը ցաւիմ ըսելու թէ թաղապետական պաշտօնատունը այսօր 40 քուէ պակաս կը ղրկէ և երբ խոմեն պատասխան կ'ուզենք կառավարութիւնը կը պատասխանէ թէ օրական 15 ղրուշով գիշեր ցերեկ պաշտօնեաներ կ'աշխատցնէ, բայց անոնց ալ քանը գալով 40 հոգին մոռցեր են գրել և հիմա որ ատենը լրացած է, անընդունելի կը նկատուի։

ԿԱՐԻՆԷՆ կը գրեն մեզ հոկտ. 22 թուով.— Դաշնակցականներու անձնուէր ջանքերուն շնորհիւ, տեղիս երեսփ. ընտրութիւններուն մէջ պիտի յաջողին ընտրուիլ երկու դաշնակցական գործիչներ, որոնք ծանօթ են ամէնուն. Վարդգէս և Գարեգին Փաստրմաճեան։ Առաջինը ծանօթ է իբր կազմակերպիչը Վանայ դէպքերուն, երկրորդը՝ Սանասարեան 1891ի ընթացաւարտներէն, որ Պանքայի դէպքին հերոսներէն էր։ (Մեր թղթակցին գրածը կը հաստատուի այն լուրով զոր հրատարակեցինք երէկ օր առաջ թէ յիշեալ երկու Դաշնակցական ծանօթ գործիչները օսմ. երեսփոխան ընտրուած են Կարինէն։ Մ. Խ.)

*** Կարնոյ Լսարանը թէև կանոնաւորապէս կը շարունակուի, բայց ժողովուրդը երբեմն շատ կ'աղմկէ Լսարանի սրահը։ Դաշնակցական անձնուէր ընկերներ միշտ պատրաստ են խօսելու։ Նախորդ շաբթուն խօսեցաւ ընկեր Սարգիս։

*** Առաջին ձիւնն ալ ողջունեցինք։ Քաղաքիս մէջ սաստիկ աղքատութիւն կը տիրէ, հասարակական ազդու միջոցներ ձեռք պիտի առնել երկու տարի առաջուան երևոյթներուն անգամ մըն ալ ծնունդ չտալու համար։

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ԾԱՆՈՒՑՈՒՄ

Ազգային Պատրիարքարանի

Ազգային Կեդր. Վարչութեան Քաղաքական Ժողովոյ որոշմամբ կը ծանուցուի մայրաքաղաքիս ազգային հաստատութեանց պատ. վարիչ մարմիններու և բոլոր մերազնեայց թէ Ամէն. Սրբազան Պատրիարք Հայրն շաբթուան մէջ երկու օրեր, այն է՝ հինգշաբթի և շաբաթ օրերը պիտի կրնայ ընդունիլ այցելութիւններն ժամը 7ուկէսէն մինչև 11։

ՀՐԱՒԷՐ

Բերայի Հայ Երիտասարդաց Միութեան Ընդհ. Ժողովը արտասովոր նիստի կը հրաւիրուի Նորընտիր Վարչական ժողովին կողմէ՝ յառաջիկայ երկուշաբթի գիշեր 10/23 Նոյեմ. 1908, ժամը 8½ին (Ա. Ե.) Թօփթիւնեան սրահը։

Կը խնդրուի որ բարեհաճին անդամներ ներկայ գտնուիլ այս կարեւոր նիստին։

ՕՐԱԿԱՐԳ

Ա. Ընդհ. Ժողովի դիւանի ընտրութիւն։

Բ. Նախորդ Վարչական Ժողովի հաշուետուութիւն։

Ի դիմաց Վարչական Ժողովոյ

Ատենադպիր	Ատենապետ
ՍԻՄՈՆ ԶԻԼԻՆԿԻՐԵԱՆ	Ս. ԿԻՒԼՊԵՆԿԵԱՆ

ՆՈՒԱԳԱՀԱՆԴԷՍԻ ՄԸ ՀԱՇԻՒԸ

Հոկտեմբերի 19/1 Նոյեմբ. Ինինի Թրանսէզլի սրահում տեղի ունեցած համերգից (նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դաշնակցութեան Պոլսոյ Կոմիտէի, ի նպաստ երկիր վերադարձող գաղթականների) գոյացած է հետեւեալ հասոյթը.

Եկամուտ

Ծաղիկներից	591 Ղրշ.
Նուէրներից	823 »
Տոմսակներից	9410 »
Ընդամէնը	10824 Ղրշ.
Ծախք	-3522 » 30 փ.
Արդիւնք	7301 Ղրշ. 10 փ.

Առիթից օգտուելով, շնորհակալութիւնս եմ յայտնում Բերայի երկսեռ երգեցիկ խմբին և միացեալ բոլոր օժանդակողներին։ ԼԵՒՈՆ ՊՕՂՈՍԵԱՆ

ԱՄԷՆՈՒՆ ՏԱՐԵՑՈՅՑԸ

Մօտերս լոյս կը տեսնէ Թէոդիկի Տարեցոյցը՝ անսովոր ճոխութեամբ, որուն մասնակցած են հռչակաւոր գրագէտներ, որոնց հարիւր հատ լուսանկար պատկերներով ճոխացած է գործը։ Ազատաշունչ գրուածքներ, այժմէութիւններ, գիտութեան փշրանքներ, տանին ու պիտանի թելադրութիւններ հայ ժողովուրդին են, վերջապէս այն անհամար զանազանութիւնները, Թէոդիկեան անստգիւտ ճաշակով դիզուած դասաւորուած, կ'երեւան այս սքանչելի Տարեցոյցին մէջ։ Տպագրիչները թող ջանան անհատական գործերը մէկ կողմ դնել՝ որպէս զի ազգային այս գործը ժամ առաջ հրապարակ ելլայ։ Մանաւանդ որ Նպաստից Յանձնաժողովը կանխիկ վճարած է տպագրութեան ծախսը մէկ անգամէն, որով բարոյական պատասխանատուութիւն մը կը ծանրանայ տպագրիչներուն վրայ յապաղումովը այս գիրքին որուն ամբողջ հասոյթը հեղինակին կողմէ յատկացուած է ազգ. որբանոցին։

ԲԱՐԻԶԻ ՍԱԿԱՐԱՆ

BOURSE DE PARIS

8/21 Նոյեմ. 1908

Ֆրանս. Ռանթ 3 %	96 82
Օսմ. Միացեալ բացուեցաւ	92 30
» » գոցուեցաւ	92 37
Ռումէլի Երկաթուղի	173 75
Օսմ. Պանքա	709
Պոլիս Դարաստայըն	460
Թրամվայ	— —
Րիօ Թինթօ	1864

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՍԱԿԱՐԱՆ

8 Նոյեմբեր 1908

Օսմ. Միացեալ փոխառութեան պարտաթուղթ

Երէկ առաւօտ բացուեցաւ	Ղ.	100 23
» ամէնէն վար գինը	»	100 19
» » վեր »	»	100 26
» երեկոյ գոցուեցաւ	»	100 22

Ռումէլի Երկաթուղի

Երէկ առաւօտ բացուեցաւ	Ֆր.	173 —
» ամէնէն վար գին	»	172 87½
» » վեր »	»	173 37½
» երեկոյ գոցուեցաւ	»	173 25

ԼՈՒՍԱԳՈՅՆ ԱՌԻԹ
ԸՆԹԵՐՑԱՍԷՐ ՀԱՍԱՐԱԿՈՒԹԵԱՆ

ՊԱՆԵՆՑ գրատուն, Չագմագճըլար թիւ 20

Մեծ քանակութեամբ հեղինակութիւններու մթերք մը աւելցուցած ենք մեր արդէն ճոխ գրատան մէջ որ կեդրոն է եղած Պոլսոյ և արտասահմանի լաւագոյն հեղինակներու՝ Րաֆֆիի, Արծրունիի, Ահարոնեանի, Բաշալեանի, Զօհրապեանի, Շանթի, Լէօի, Թումանեանի, Սարգիսեանի և ուրիշներու գործոց արտադրութեանց, ինչպէս և նշանաւոր ազգայիններու լուսանկարներու, վիզիթ ու քապինէ, մաքուր շինուած, մեծ ու փոքր դիրքերով։

Փափաքողներու ձրի կը տրուի այս հեղինակներու երկերու ցանկը ուր կը գտնուին մանրամասնութիւնները գներու մասին։

1909ի քարթօնի վրայ, կաթողիկոսական հինգ աթոռներու ներկայացուցիչներու լուսանկարներով զարդարուած ընտիր պատի օրացոյց, պատրաստուած Թ. Զրաքեանի (լուսանկարիչ) կողմէ։

10—4

ԱՌԱՋԻՆ ՄՐՑԱՆԱԿ

Նէօշադէլի Դիտարանին 1903

ՈՐՆ Է
ԱՄԵՆԷՆ ԿԱՏԱՐԵԼԱԳՈՐԾՈՒԱԾ
ԵՒ
ԱՄԵՆԱՌԱՏ ԳՆԱՀԱՏՈՒԱԾ
ՄԻԱԿ ԺԱՄԱՑՈՅՑԸ

ԱՄԷՆ ՄԵՏԱՂԷ ԵՒ ԱՄԷՆ ՄԵԾՈՒԹԵԱՄԲ
Ընդհ. Ներկայացուցիչ Թուրքիոյ համար
Գ. ՍԱՐԳԻՍՕՖ Եւ Ընկ.

ԶԵՆԻԹ

ՄԵԾ ՄՐՑԱՆԱԿ ՓԱՐԻԶ, 1900

ՈՐՆ Է
ԺԱՄԱԳՈՐԾԱԿԱՆ ԳԻՏՈՒԹԵԱՆ
ԱՄԵՆԱՎԵՐՋԻՆ ՅԱՌԱՋԴԻՄՈՒԹԵԱՆՑ
ԲԱՐՁՈՒՆՔԻՆ ՎՐԱՅ ԳՏՆՈՒՈՂ
ԺԱՄԱՑՈՅՑԸ

ԹԻՒ 16 — ՊԱՀՃԷ ԳԱՓՈՒ — ԹԻՒ 16
Օռօզտի-Պաք հաստատութեան դիմացը
Կ. ՊՈԼԻՍ

ԱՐՏԱ-ՔՈՅ ՄՐՑԱՆԱԿ

Անդամ՝ Ժիւրիի, Միլան. 1906

Մեր յարգոյ յաճախորդներուն դրականապէս ապացուցանելու համար մեր **ԶԵՆԻԹ** ժամացոյցին ուրիշ ամեն ժամացոյցներէ ունեցած բացարձակ առաւելութիւնները, վերոյիշեալ երեք յաջողութիւններէն, այսինքն Երաշխաւոր յորինուածք, տոկունութիւն եւ բարձր ճշդութիւն (haute précision), միոյն մէջ իսկ թերացող **ԶԵՆԻԹ** ժամացոյց մը երեք զնորդներու կողմէ մեզ վերադարձուի, պատրաստ ենք վճարելու փոխարժէքը, առանց ո եւ է առարկութեան։ 50—36

ԽՆԱՅՈՂԱԿԱՆ ՍՆՏՈՒԿ

ՎԻՆԸՐ ՊԱՆՔ - ՖԷՐԱՅՆ

Կ. ՊՈԼՍՈՅ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂ

ՂԱԼԱԹԻԱ ԵՒ ՊՈԼԻՍ

Դրամագլուխ 130 միլիոն քուրոն,
ամբողջովին վճարուած։
Պահեստի գումարներ 38,000,000
քուրոնի չափ։

ԳԼԽԱՒՈՐ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

Վճարումները ոսկեդրամով ըլլալու են։ Ցիսուն պրուշէն վար վճարում չըներուներ։

Վինըր Պանք-Ֆէրայն այսօր հարիւրին 3½ տոկոս կը վճարէ 1000 ոսկիէն վար գումարներու համար, իսկ անկէ աւելի գումարներու համար՝ հարիւրին 3։ Սակայն կրնայ տոկոսին սակը իջեցնել կամ աւելցնել տեղական լրագիրներու միջոցաւ 15 օր առաջ խմաց տալէ յետոյ։

100 ոսկիէն վար գումարները կրնան ետ առնուիլ ամէն ատեն։

100 ոսկիէն վեր գումարները կրնան ետ առնուիլ դրաւորապէս ու կանխաւ ծանուցում ազդարարութիւն մը յետոյ, հետեւեալ կերպով.

3	օր	100- 150	ոսկի գումարի համար
6	»	151- 200	» » »
10	»	201- 500	» » »
15	»	501-1000	» » «
30	»	1001 և անկէ վեր	» »

Վինըր Պանք-Ֆէրայն իրեն կը վերապահէ պահանջի դրամ ունեցողներուն համար կարգադրել, ուզած ատեն վճարելով տեսակին պարունակած գումարը։

Վինըր Պանք-Ֆէրայն խնայուած գումարը պարունակող տետրակ ալ կը յանձնէ անչափահասի անունով, բայց այդ պարագային, նշանակուած խնամակալը (վէլի կամ վասի) միայն իրաւունք ունի դրամը քաշելու։ 50—26

Խնայողական Սնտուկէն զատ, Վինըր Պանք-Ֆէրայն կը զբաղի նաեւ սեղանաւորական ուրիշ գործառնութիւններով։

ԹՐԱՄՈՒԷՅՆԵՐՈՒ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Կ. ՊՈԼՍՈՅ

Ազդ.—Կ. Պոլսոյ Թրամուէյներու Ընկերութեան Գ. Գ. բաժնետէրերուն կը ծանուցուի թէ կանոնագրին 33, 34, 35, 36 և 37րդ յօդուածներուն տրամադրութեանց համաձայն, հրաւիրուած են արտասովոր նիստ մը գումարել դեկտեմբեր 10/23ի չորեքշաբթի օրը կէսօրէն երեք ժամ ետքը, Ընկերութեան կեդրոնատեղին՝ Ղալաթիա, Վոյվոտա փողոց, խորհրդակցելու համար սա կէտերուն վրայ.—Ա. Ընկերութեան դրամագլուխին յաւելումը և վարչական Խորհուրդին տրուելիք արտօնութիւնը՝ իր ուզած եղանակով նոր բաժնեթուղթեր շրջաբերութեան հանելուն՝ կանոնագրին և օրէնքին տրամադրութեանց համաձայն։ Բ. Հաշիւներու համար երկու քոմիսէրներու անուանում։ Գ. Պ. Պ. բաժնետէրերէ անոնք որ ամէնէն քիչ տասը բաժնեթուղթ ունին և այդ ժողովին ներկայ գտնուիլ կ'ուզեն, պարտաւոր են գումարումէն տասը օր առաջ՝ այսինքն մինչեւ նոյ. 30/13 դեկտ. կէսօրէն մինչեւ չորս ժամ ետքը իրենց բաժնեթուղթերը յանձնել Կ. Պոլսոյ մէջ Ընկերութեան կեդրոնատեղին, Բարիզի մէջ Օսմ. Պանքային ճիւղը և Պրիւքսէլի մէջ՝ Քէս Ժէնէրալ տը Ռըբօռ է տը Տէփօյի։ Այդ յանձնումին առթիւ դրօշմի տուրքը կը պատկանի յանձնողին։

Կ. Պոլիս 7/20 նոյ. 1908

1—5 Վարչական-Խորհուրդ

ՀԱԳՈՒՍՏԻ ՍԻՐԱՀԱՐՆԵՐՈՒՆ

ՀԱՅ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ
ՊԱՏՐԱՍՏ ԶԳԵՍՏԵՂԻՆԱՑ

ԷՄՆԻՅԷԹ

Կ. Պոլիս, Սուլթան Համամ
Գրէտի Լիօնէի դրամատան վրայի յարկը
հաստատուած

Վերջին նորաձեւութեան համեմատ արանց, կանանց և տղոց համար ամէն տեսակ հագուստներու ճոխ մթերք մը միշտ պատրաստ կը գտնուի։

Ամէնէն աւելի ճաշակի տէր և զգուշաւորհամ անձեր անգամ գոհ կը մնան ԷՄՆԻՅԷԹի հագուստներէն։

ԳԻՆԵՐԸ ԲԱՑԱՐՁԱԿԱՊԷՍ ՎԵՐՋԻՆ
ՉԵՂՉ ՉԿԱՅ ԲՆԱՒ

ԿԻՐԱԿԻ ՕՐԵՐԸ ԲԱՑ Է 50—15

ՎԱՃԱՌՈՒՈՒՄ Է
Արտասահմանում տպագրուած 96 գոյնով 63 × 50 սանտ. մեծութեամբ

ՈԳԻ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ

Գեղարուեստական յայտնի պատկերը

ԳԻՆՆ Է 3 ՌՈՒԲԼԻ ՃԱՆԱՊԱՐՀԱԾԱԽՍՈՎ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԴՐՕՇՄԸ

ՈՐՊԷՍ ԶԱՐԴ ԺԱՄԱՑՈՅՑԻ Շղթայից կախելու համար	ԵՒ ՈՐՊԷՍ ԲՐՕՇԿԱ Կանանց համար
Գինն է ՈՍԿՈՒՑ 18 ր. 50 կ. ԱՐԾԱԹԻՑ 3 ր. 50 կ. ճանապարհածախսով	Գինն է ՈՍԿՈՒՑ 15 ր. 50 կ. ԱՐԾԱԹԻՑ 3 ր. 50 կ. ճանապարհածախսով

Դիմել՝ Russie, Tiflis, Veliaminovckaia 24 V. Vardanian 20—9

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ՔՈՒՓՕՆՆԵՐՈՒ
ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

Համիտիէ ճատտէսի, 24 Քէօբրիւլիւ խան, ՊՈԼԻՍ

Զմրսն եղանակին առթիւ այս չարթու տասը հազար քուբօն հասած են և իրենց իրական արժէքին գրեթէ կէս գինովը պիտի ծախուին

4000	2000	2000
քոսթիւմցու	բալթօ	բանթալօնցու
500	1000	500
սեւ ու կապոյտ քուբօններ	ժիլէցու	քոսթիւմ-բայնէօրներ

Գիները որոշ են և իւրաքանչիւր քուբօնի վրայ նշանակուած։ Միակ այցելութիւն մը կը բաւէ համոզում գոյացնելու համար թէ կերպասներուն տեսակը ո՛րքան լաւ է և գիները ո՛րքան չափաւոր են։ Գնուած ամէն կերպաս, երբ յաճախորդին անհաճոյ թուի, 48 ժամէն ետ կ'առնուի կամ փոխարժէքը կը վճարուի։

ԿԻՐԱԿԻ ՕՐԵՐԸ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ ԲԱՑ Է ՄԻՆՉԵՒ ԺԱՄԸ 10 (Ք. Թ.)

10—2

ՍԵՐՊԻՈՅ ԿԱՐՄԻՐ-ԽԱՉԻ ՊԱՐԳԵՒԱՒՈՐ ՊԱՐՏԱԹՈՒՂԹԵՐԸ

ամէնքն ալ 22 ֆրանքէն մինչեւ 50 ֆրանք կ'արժեն, այս յառաջատուական սակը խնայողական դրամագլուխ մը կը ձեւացնէ։ Այդ վճարումէն զատ կըրնան մինչեւ 1981 պարգեւաւոր թիրաժներու մասնակցիլ։ Յառաջիկայ դիւրածը տեղի պիտի ունենայ 1908 հոկտ 1/14ին. մեծ պարգեւն է 200,000 ֆրանք։ Այս պարտաթուղթերը, որոնք անվիճելի ապահովութիւն մը կ'ընծայեն, Սերպիոյ ազգային պանքան դրուած 4% սերպիական ռանթերով երաշխաւորուած են։ Անոնց չափաւոր գինը նկատի առնելով, աւելի բարձրանալու հաւանականութիւնը կ'ընծայեն, ամսավոր բախտաւորութեան մը հետ մէկտեղ, շնորհիւ կարեւոր պարգեւներով թիրաժներու արագ յաջորդութեան։

Սերպիոյ Կարմիր-Խաչի պարգեւաւոր պարտաթուղթերը կարելի է գնել ՎԻՆԸՐ ՊԱՆՔ ՖԷՐԱՅՆԷ և ՏԻՕՉԷ ՕՐԻԷՆԹ ՊԱՆՔԻ Բերայի ու Պոլսոյ գործակատարութիւններէն։ 25—19

ՕՍՄ. ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ
ԸՆԴՀ. ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՀԻՄՆԵԱԼ՝ ՎԵՀ. ՍՈՒԼԹԱՆԻՆ

1892 Օգոստ. 2/14 եւ 1320 Սեֆեր 20 թուակիր Ֆերմանով

Դիմել Ընկերութեան Կեդր. գրասենեակը, Ղալաթիա, Նաղըլ խան, Հէզարէն փողոց, Թիւ 14, Քօօբէրաթիվ վաճառատան դիմաց, կամ հետեւեալ հասցէներուն.

Պոլիս, մասնաճիւղ Օսմ. Կայս. Պանքայի Եէնի Ճամիի հրապարակ.

Պոլիս, Մ. Ի. Սառօք, Շէյխ իւլ Իսլամ խան, Պահճէ Գաբու Թիւ 10.

Պոլիս, Ապտի պէյ և Ընկ. Վէզնէճիլէր, փողոց.

Պոլիս, Պ. Ս. Այմէլօղլու, Էմին-Էօնիւ, Պահչէ Գաբու Իզմիր փողոց.

Գատըգիւղ, Ալեքսանդր Անաստասիատիս չուկայի հրապարակ.

Գատըգիւղ, Մ. Ա. Անդրիա, Մօտա ճատտէսի.

Պէօյիւքտէրէ, Մ. Ա. Տէմարքի.

Բերա, Մասնաճիւղ Օսմ. Կայս. Պանքայի Մեծ Փողոց.

Շիշլի, Մ. Ի. Ռոսի, Պէօյիւքտէրէ ճատտէսի, Թիւ 137.

Ղալաթիա, Մ. Ա. Բիրիանց, Թիւ 12 Թիւնէլ խան.

Մեծ Կղզի, Ըէսուլ էֆ.

Մաքրիգիւղ, Մ. Ա. Անկէլիտէս, կայարանի հրապարակ.

Սան Ստէֆանօ, Պէչէճեան էֆ.։

18. Գործակալութիւնք օսմ. գլխաւոր քաղաքաց մէջ։

ՍԻՆԿԷՐ
ԿԱՅՍ. ՊԱԼԱՏԱՆ ՀԱՅԹԱՅԹԻՉ

THE SINGER MANUFACTURING Cie.

Սինկէրի կարի մեքենաները գաւառ տեղ. դադարած չինուած ըլլալով, իրենց ազնուութեամբ այնքան գնահատուած են, որ աշխարհիս ամէն կողմը տարածուած են և բոլոր ընտանիքները, դերձակներն ու կօշկակարները լաւ Սինկէրի մեքենայ ունենալ են ջանալ։ Սինկէր Ընկերութիւնը [illegible] 490է աւելի պատուոյ վկայական և շքադրամ ստացած է բոլոր ցուցահանդէսներէն։

Մասնաճիւղեր բովանդակ Թուրքիոյ մէջ։

Սինկէրի մեքենաները կը ծախուին միմիայն Սինկէր Ընկերութեան վաճառատուներուն մէջ։

Բերա	1. Մեծ փողոց, Պօն Մարշէի դիմաց Թիւ 343 և 348 կրկին։ 2. » » [illegible]
Ղալաթիա	1. Սինկէր խան [illegible] 2. [illegible]
Պոլիս	1. Սուլթան Համամ Թիւ 2։ 2. Սուլթան [illegible] Թիւ 13։
Սկիւտար	Չարշը Գափու Թիւ 130։

[illegible] Սինկէր Ընկերութեան կեդր. վարչատեղին կը գտնուի Բերա. Մեծ փողոց, Թիւ 343 և 348 կրկին, [illegible] 16 50—19

ԱՆԱՏՈԼԸԻ ՕՍՄ. ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ

Երթեւեկութիւն կառախումբերու 1908 սեպտեմբեր 14 (Ն. Տ.) երկուշաբթի օրէն սկսեալ

ԷՍԿԻ ՇԷՀԻՐ - ԳՈՆԻԱ

ԵՐԹ Կառք. 223 խառն Առ. ժ. վ.		ԿԱՅԱՐԱՆ		ԴԱՐՁ Կառք. 224 խառն Իրկ. ժ. վ.
12 —	մկն.	Էսկի-Շէհիր	ժմն.	3 —
12 42	»	Կէօքչէ Քըզըք	մկն.	2 20
1 39	»	Սազօնճը Բունար	»	1 38
2 33	»	Ալայունտ	»	12 42
3 14	»	Չէքիրլէր	»	11 53
4 11	»	Տէօյէր	»	11 05
4 40	»	Ինօնիյէ	»	10 20
5 04	»	Համամ	»	9 53
5 14	»	Կըզըլկէօյ համամ	»	9 44
5 41	ժմն.	Աֆ. Գարա Հիսար	մկն.	9 13
6 01	մկն.	Աֆ. Գարա Հիսար	ժմն.	8 53
6 41	»	Գէօյիւք Չօպանլար	»	8 20
7 36	»	Չայ	»	7 33
8 21	»	Իսհագլու	»	6 40
8 45	»	Խասաւան	»	6 15
9 16	»	Աք Շէհիր	»	5 53
9 48	»	Ազարի քէօյ	»	5 13
10 30	»	Չավուշչը քէօյ	»	4 35
11 08	»	Իլկին	»	4 03
11 55	»	Գատըն-Խանը	»	3 09
12 50	»	Սէրայ-Ինի	»	2 27
1 22	»	Մէյտան	»	1 47
2 22	»	Բունար-Պաշը	»	12 42
3 —	ժմն.	Գօնիա	մկն.	12 —
Իրիկ.				Առտ.

ԷՍԿԻ ՇԷՀԻՐ - ԷՆԿԻՒՐԻ

ԵՐԹ Կառք. 122 խառն Առ. ժ. վ.		ԿԱՅԱՐԱՆ		ԴԱՐՁ Կառք. 121 խառն Իրկ. ժ. վ.
1 —	մկն.	Էսկի Շէհիր	ժմն.	11 —
1 44	»	Աք Բունար	մկն.	10 18
2 24	»	Ալփու Քէօյ	»	9 46
3 4	»	Պէյլիք Ախուր	»	8 58
4 9	»	Սարըքէօյ	»	8 1
4 58	»	Պիչէր	»	7 4
5 35	»	Սազըլէր	»	6 27
6 9	»	Պէյլիք Քէօփրիւ	»	6 —
7 3	»	Պօլաթլը	»	5 16
8 21	»	Մալը Քէօյ	»	3 49
9 15	»	Սինճան Քէօյ	»	2 47
10 —	ժմն.	Էնկիւրիւ	մկն.	2 —
Իրիկ.				Առտ.

ՀԱՄԻՏԻԷ - ԱՏԱԲԱԶԱՐ

ԵՐԹ Կառք. 424 խառն Իրկ. ժ. վ.		ԿԱՅԱՐԱՆ		ԴԱՐՁ Կառք. 421 խառն Առ. ժ. վ.
7 15	մկն.	Համիտիէ	ժմն.	5 03
7 33	ժմն.	Ատա-Բազար	մկն.	4 45

ԱԼԱՅՈՒՆՏ - ՔԷՕԹԱՀԻԱ

ԵՐԹ Կայարան	Կռ. 322 խռ. Առ. ժ. վ.	324 խռ. Իր. ժ. վ.
Ալայունտ մկն.	2 35	12 45
Քէօթահիա ժմն.	2 55	1 05

ԴԱՐՁ Կայարան	Կռ. 321 խռ. Առ. ժ. վ.	323 խռ. Իր. ժ. վ.
Քէօթահիա մկն.	2 —	12 05
Ալայունտ ժմն.	1 40	11 45

ՀԱՅՏԱՐ ՓԱՇԱ — ԷՍԿԻՇԷՀԻՐ

ԵՐԹ Կառ. Թ. 44 խռ. ժ. վ.	Թ. 46 խռ. ժ. վ.		ԿԱՅԱՐԱՆ		ԴԱՐՁ Կառ. Թ. 41 խռ. ժ. վ.	Թ. 43 խռ. ժ. վ.
առ. 12 32	իր. 7 45	մկն.	[illegible]	ժմն.	4 44	առ. 11 55 իր.
12 52	8 05	ժմն.	Հայտար Փաշա	մկն.	4 24	11 15
1 22	8 15	մկն.	» »	ժմն.	4 12	10 54
2 37	9 29	ժմն.	Բէնտիք	մկն.	2 58	9 50
2 45	9 40	մկն.	»	ժմն.	2 44	9 39
3 06	10 01	»	Թուզլա	մկն.	2 24	9 17
3 28	10 24	»	Կէյպզէ	»	2 02	8 55
3 05	10 48	»	Տիլ Իսքէլէսի	»	1 33	8 26
4 —	10 58	»	Թավշանճըլ	»	1 19	8 16
4 16	11 17	»	Հէրէքէ	»	1 08	8 06
4 37	11 39	»	Եարըմճա	»	12 41	7 42
4 49	11 51	»	Թիւթիւն Չիֆթլիկ	»	12 29	7 30
4 59	12 02	»	Տէրինճէ	»	12 18	7 21
5 13	12 18	ժմն.	Իզմիտ	մկն.	12 —	7 06
5 38		մկն.	»	ժմն.		6 41
6 11		»	Գէօյիւք Տէրպէնտ	մկն.		6 10
6 39		»	Սապանճա	»		5 41
7 03		»	Համիտիէ	»		5 25
7 44		»	Կէյվէ	»		4 32
8 04		»	Աք Հիսար	»		4 10
8 33		»	Մէքէճէ	»		3 45
8 57		»	Լէֆքէ	»		3 13
9 32		»	Վէզիր Խան	»		2 38
10 12		ժմն.	Պիլէճիք	մկն.		2 02
10 24		մկն.	»	ժմն.		1 50
11 32		»	Քարաքէօյ	մկն.		1 —
12 13		»	Գօզլիւճէ	»		12 24
12 59		»	Ին Էօնիւ	»		11 48
1 29		»	Չուքուր Հիսար	»		11 16
իր. 2 07		ժմն.	Էսկի Շէհիր	»		10 40 առ.

ԹՈՄԱՍ ՌՈՒԻԼՍԸՆ
ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔ
Ընդմէջ Հըլի, Կ. Պոլսոյ եւ Օտեսայի

Նաւանուն	Թօնօ	Նաւանուն	Թօնօ	Նաւանուն	Թօնօ	Նաւանուն	Թօնօ	Նաւանուն	Թօնօ
[illegible]	1069	[illegible]	4311	[illegible]	1531	[illegible]	3709	[illegible]	1119
[illegible]	3607	[illegible]	988	[illegible]	3720	[illegible]	3557	[illegible]	1735
[illegible]	1541	[illegible]	2066	[illegible]	1600	[illegible]	1057	[illegible]	119
[illegible]	2277	[illegible]	1713	[illegible]	595	[illegible]		[illegible]	1202
[illegible]	1823	[illegible]	504	[illegible]	2354	[illegible]	3419	[illegible]	1823
[illegible]	1284	[illegible]	3464	[illegible]	5540	[illegible]	1933	[illegible]	1546
[illegible]	4481	[illegible]	1520	[illegible]	1080	[illegible]	4100	[illegible]	3327
[illegible]	1371	[illegible]	1841	[illegible]	1058	[illegible]	4036	[illegible]	1470
[illegible]	1587	[illegible]	954	[illegible]	2307	[illegible]	1585	[illegible]	242
[illegible]	1244	[illegible]	1823	[illegible]	1700	[illegible]	1637	[illegible]	1914
[illegible]	1094	[illegible]	542	[illegible]	1053	[illegible]	510	[illegible]	1282
[illegible]	2729	[illegible]	4562	[illegible]	2272	[illegible]	3829	[illegible]	2391
[illegible]	1881	[illegible]	3060	[illegible]	1648	[illegible]	1558	[illegible]	1380
[illegible]	4295	[illegible]	1148	[illegible]	3191	[illegible]	1613	[illegible]	1200
[illegible]	2806	[illegible]	1011	[illegible]	724	[illegible]	1762	[illegible]	
[illegible]	825	[illegible]	1896	[illegible]	1373	[illegible]	186	[illegible]	

Շոգենաւը [illegible]
Թոfիօ շոգենաւը, նաւապետ Յարն։
Ալեֆրօ շոգենաւը, նաւապետ Հիլ։
Շոգենաւը [illegible]
Միfusօ շոգենաւը, նաւապետ Թորք, նոյ. 24ին
Դիմել Գործակալներուն Յ. ՀՈՒՔ ԷՆՏԻՔՕՔ
Թիւ 22—24, Քիւչիւք Միւլէթ խան, Ղալաթիա 19 50 35

Khedivial Mail Line

(Քէտիվիալ Մէյլ Լայն)

Շոգենաւային Ընկերութիւն

Շաբաթական ամենէն արագ երթեւեկք Պոլսոյ եւ Աղեքսանդրիոյ միջեւ

Օսմանիէ շոգենաւը, նաւապետ Կասթէյսի, կիրակի, 22 նոյեմբեր 1908 (Ը. Ն.) կէսօրէն Աղեքսանդրիա [illegible] կը ժամանէ, իսկ երեքշաբթի 24 նոյ. 1908 (Ը. Ն.) կէսօրէ ետքը ժամ 3ին պիտի մեկնի Աղեքսանդրիա, հանդիպելով Իզմիր և Պիրէա։

ՍՈՒՐԻՈՅ ԳԻԾ

«Տաքալիէ» շոգենաւը, նաւապետ Մինտէյ նոյ. 21ին Կ. Պոլսէն ճամբայ պիտի ելլէ դէպի Կէլիպօլը, Տարտանէլ, Միտիլլէ Իզմիր, Սաքըզ, Հաւգսա, Մէրսին, Իսքէնտէրուն, Սուրիական Տրիպոլիս, Պէյրութ, Հայֆա, Եաֆա, Փորթ-Սայիտ և Աղեքսանդրիա։

ՍԵՒ ԾՈՎԻ ԳԻԾ

Արագ երթեւեկ Կ. Պոլսոյ եւ Տրապիզոնի միջեւ

«Մէնզալէ» շոգենաւը, հինգշաբթի, 19 նոյ., առտուան ժամը 12ին պիտի մեկնի Տրապիզոն, հանդիպելով Ինէպոլի, Սամսոն, Կիրասոն և Օրտու։

Տեղեկութեանց համար դիմել Ընկերութեան կեդրոնատեղին, Ղալաթիա, [illegible] վրայ, Մէրմէրէթ խան, իսկ ստամբոլ, [illegible] Սալթանէ խան

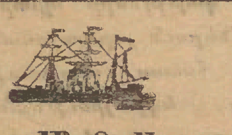

ՄՕՍ
ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Ճամբորդ եւ ապրանք փոխադրող շոգենաւեր

Ա. ԿԱՐԳԻ	Բ. ԿԱՐԳԻ
Սէդի	Նայդօգրիս
Մինիս	Էմէյսիս
Րափսիս	Գուզգրիս
Թէյալըր	Մօէրիս
Նարցօն	Ֆայէթ
Նավարին	Ֆարօս
	Թիպա

Առաջին կարգի շոգենաւերը [illegible] են, ճամբորդներու [illegible] ունին, [illegible]թեամբ կը լուսաւորուին եւ իրենց ճամբորդներու համար [illegible] ունին։

Երկրորդ կարգի շոգենաւերն ալ [illegible] ճամբորդներ կ'առնեն [illegible]

Կ. Պոլսէ Լիվերպուլ Ա. կարգի գին է 16
» » Բ. » » » 11

Կը [illegible] փոխադրութեանց համար [illegible] 24 ժամ առաջ։

Ամերիկայի եւ Եւրոպայի [illegible] տեղեկութիւններ կը ընծայուին։

Դիմել առ Ճ. Վ. ՈՒԻԹՈԼ եւ Ընկ.
Գործակալաց
Ուէթթոլ խան, Պահչէ գաբու, Պոլիս
ՄՈՍ Ընկ.
50—47 21 [illegible]

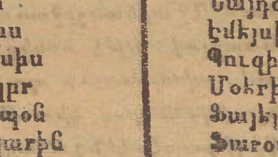

Cie RUSSE

Navigation à Vapeur et de Commerce

ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ
ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Շաբաթուան երթեւեկութիւններ

Նոյեմբեր

Դշ. 12/25 Ինէպոլի, Սինոպ, Սամսոն, Օրտու, Կիրասոն, Տրապիզոն, Րիզէ և Պաթում. կէսօրէն առաջ ժամը 10ին։

Դշ. 12/25 Օտեսա. կէսօրուան ժամը 4ին։

Եշ. 13/26 Իզմիր, Պիրէա և Աղեքսանդրիա. ժամը 10ին։

Եշ. 13/26 Օտեսա. ժամը 4ին։

Ուր. 14/27 Սեվաստոպոլ. ժամը 10ին։

Շբ. 15/28 Օտեսա. ժամը 10ին։

Շբ. 15/28 Տարտանէլ, Միտիլլէ, Իզմիր, Պիրէա, Հաւգսա Մէրսին, Իսքէնտէրուն, Թրիպոլի, Պէյրութ, Հայֆա, Եաֆա, Փորթ-Սայիտ և Աղեքսանդրիա. ժամ 4

50—3

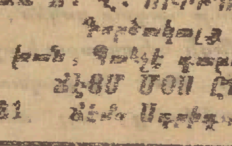

ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՄԱՐՈՔԵԱՆ ԵՒ ՀԱՅԿԱԿԱՆ

Ն. ԲԱՔԷ ԵՒ ԸՆԿ.

Ա.	կարգ	Բարիզի համար	200	ֆր.
»	»	Մարսիլիոյ »	160	»
Բ.	»	Բարիզի »	150	»
»	»	Մարսիլիոյ »	120	»

Ա. կարգ Լոնտոնի համար 248.35 ֆր.։
Բ. կարգ 185.10 ֆր. (Տիէբի ճամբով)։

Տեղեկութեանց համար դիմել Գործակալին՝ Թոփհանէ, քարափին վրայ։

15 50—48 Թ. ՌԸԳՈՒԼ

Արտօնատէր ԳԱՐԵԳԻՆ ՓՕՅԱՃԵԱՆ